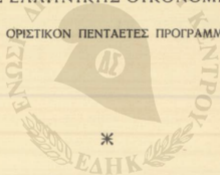

ΙΩΑΝΝΟΥ. Γ. ΖΙΓΔΗ

Η ΠΟΡΕΙΑ
ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΘΗΝΑΙ 1960

ΙΩΑΝΝΟΥ. Γ. ΖΙΓΔΗ

Η ΠΟΡΕΙΑ
ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

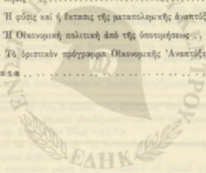
ΑΘΗΝΑΙ 1960

Η ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τομ. 1. Β. 215 σφ.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εἰσαγωγή	5
Μέρος I.— Τὸ ἄγχος τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας : Ἡ ἀπασχό- λησις	7
Μέρος II.— Ἡ φύσις καὶ ἡ ἔκτασις τῆς μεταπολεμικῆς ἀναπτύξεως . .	10
Μέρος III.— Ἡ Οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἀπὸ τῆς ὑποτιμῆσεως	17
Μέρος IV.— Τὸ ὀριστικὸν πρόγραμμα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως	30
Συμπεράσματα	40

Εἰς τὴν ἐκδόσιν ταύτην ἐπέθετο
τὸν ἀστυνόμον, ὁ ἀστυνόμος, ὁ ἀστυνόμος, ὁ ἀστυνόμος,
κατὰ τὴν ἐπιταγήν τοῦ ἀστυνόμου καὶ τοῦ ἀστυνόμου.
Ἐπὶ τῆς ἐπιταγῆς ταύτης
Ἐξουσιοδοτήσαντες ἐπιταγῆς
καὶ εἰς τὴν ἐπιταγὴν ταύτην ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς.
2. Ἀλλὰ τὴν ἐπιταγὴν ταύτην ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς
ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς.
3. Τὰς ἐπιταγὰς καὶ 1959 ἀναπέθετο 10 ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς
καὶ ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς.
4. Ἀπὸ τοῦ ἀστυνόμου τοῦ 1952, ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς
ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς.
5. Ἀπὸ τοῦ ἀστυνόμου τοῦ 1955, ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς
ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς.
6. Ἀπὸ τοῦ ἀστυνόμου τοῦ 1958, ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς
ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς ἐπιταγῆς.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Υπό Ι. Γ. ΖΙΓΔΗ

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ ἐξαγγελία τοῦ α' Οριστικοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οικονομικῆς Ἀναπτύξεως, ἡ ὁποία ἐγένετο τὴν 9-4-60, ἐπιβάλλει τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἡ Κυβέρνησις ἀποσκοπεῖ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον.

Διὰ μίαν ὁμοῦ τοιαύτην ἀντικειμενικὴν ἐρευναν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προηγηθῇ ἀνάλυσις τῶν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως οἰκονομικῶν ἐξελίξεων. Διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατόν νὰ ἀξιολογηθοῦν αἱ ἐπιδιώξεις τοῦ Προγράμματος καὶ νὰ διαπιστωθοῦν αἱ δυνατότητες τῆς πραγματοποιήσεώς του.

Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν αὐτὴν ἡ παρούσα ἀνάλυσις θὰ περιλάβῃ τὰ ἀκόλουθα μέρη :

Εἰς τὸ πρῶτον θὰ ἐπισημανθοῦν αἱ βασικαὶ διαρθρωτικαὶ ἀδυναμίαι τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας.

Εἰς τὸ δεύτερον θὰ γίνῃ ἀνάλυσις τῆς ἐξελίξεως τῶν βασικῶν μεγεθῶν τῆς ἀπασχολήσεως, τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, κατὰ τὴν μετὰ τὴν ὑποτίμησιν ἰδίως περίοδον.

Εἰς τὸ τρίτον θὰ γίνῃ κριτικὴ τῆς ἀκολουθηθείσης πολιτικῆς.

Εἰς τὸ τέταρτον ἀνάλυσις καὶ κριτικὴ τοῦ 5ετοῦς.

Καὶ εἰς ἓνα τελευταῖον μέρος θὰ διατυπωθοῦν τὰ γενικὰ συμπεράσματα.

2. Ἀλλὰ πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὸ κύριον θέμα θὰ πρέπει νὰ ὑπομνησθοῦν ὀρισμένα βασικὰ γεγονότα :

α'. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1959 συνεπληρώθησαν 10 ἔτη ἀπὸ τοῦ τερματισμοῦ τοῦ πολεμικῶν συνθηκῶν ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπὶ 11 σχεδὸν ἔτη ἐπομένως ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ ἐξελίσσεται ὑπὸ συνθήκας ἀδιαταράκτου ἐσωτερικῆς εἰρήνης.

β'. Ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1952, ἤτοι ἀπὸ 7½ ἐτῶν, ἡ γῶρα κυβερνᾶται ὑπὸ σταθερῶν Κυβερνήσεων τῆς αὐτῆς πολιτικῆς προσελύσεως. Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου δὲ τοῦ 1955, ἤτοι ἀπὸ 4½ ἐτῶν, εὐρίσκειται συνεχῶς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἡ αὐτὴ Κυβέρνησις, γεγονόςς τὸ ὅποιον ἔχει ἐλάχιστα προηγούμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κράτους.

γ'. Καθ' ἄλλην τὴν διαρρέουσαν δικαιοσύνην ἢ διεθνῆς οικονομικῆς ζωῆς παρουσίασε μίαν πρωτοφανῆ ἀνοδὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, διαταραχθεῖσαν ἀπὸ ἐλαχίστας καὶ βραχείας διαρκείας περιόδους ἐλαφρῶν ὑφέσεων. Ἡ οικονομία τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἰδικώτερον ἐσημείωσε τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε ν' ἀντιμετωπίζη ἤδη προβλήματα ἀνεπαρκείας ἐργατικοῦ δυναμικοῦ διὰ τὴν συνεχίσῃ τὴν πρὸς τὰ ἄνω πορείαν τῆς.

δ'. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἑλληνικὴ οικονομία ἐσημείωσε κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον σημαντικὴν πρόοδον. Ἡ ἔκτασις καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ὡς καὶ αἱ διανοιγόμεναι προοπτικαὶ διὰ τὸ μέλλον ἐρίζονται ἐν τούτοις. Πάντως ἡ ὑπεύθυνος Κυβέρνησις τῆς γῶρας ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τὴν διαρρέουσαν αὐτὴν περίοδον καὶ εἰδικώτερον ἀπὸ τοῦ 1955, ἡ ἑλληνικὴ οικονομία ἐσημείωσε τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν μετὰ πλήρους αἰσιοδοξίας νὰ ἀποβλέπη τις πρὸς τὸ μέλλον. Μεταξὺ ἀπειρῶν τοιοῦτων ἰσχυρισμῶν θ' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, ὡς τὸν πλέον ἴσως χαρακτηριστικόν, τὸν ἀκόλουθον, περιλαμβανόμενον εἰς ὁμιλίαν τοῦ Ἑμπορίου τοῦ Ἐμπορίου κ. Δερτιλῆ, γενομένην εἰς τὸ Ἐμπορικόν καὶ Βιομηχανικόν Ἐπιμελητήριον τῶν Ἀθηναίων τὴν 15-11-59 κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πεσοῦρακοκρατίας τοῦ ἰδρύματος: «Αἱ Διεθνεῖς στατιστικαὶ ἐμφανίζουν τὴν ἑλληνικὴν οικονομίαν ὡς σφύζουσαν καὶ δυναμικὴν, ἐξελισσομένην ταχύτερον πλείστον ἄλλων χωρῶν πρὸς ἀνώτερα ἐπίπεδα ἔθνικου εἰσοδήματος, θύηλοτέρου βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ εὐρυτάτης λαϊκῆς σήμεριος». Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐξαγγέλων τὸ ὀριστικὸν Πενταετὸς Πρόγραμμα διεκήρυξε: «Ἡ ἑλληνικὴ οικονομία γνωρίζει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μόνον τὴν φάσιν τῆς ἀνοδοῦ ἢ ὅποις συντελεῖται ἄλλοτε μὲ ταχύτερον καὶ ἄλλοτε μὲ βραδύτερον ρυθμόν... Ἐξ ὅλων τῶν στοιχείων καταφαίνεται ἡ συντελούμενη πρόοδος». Οἰαδήποτε δὲ ἀμφιβολία ἐπὶ τούτου, κατὰ τὸν κ. Πρωθυπουργόν πάντοτε, ὁρίζεται εἰς παθολογικὴν μεμψιμοιρίαν ἢ ἀθεράπευτον διάθεσιν πρὸς δημοσκοπίαν.

Τὴ πραγματικὰ αὐτὰ γεγονότα, ὡς καὶ αἱ ἐπίσημοι αὐτὰ ἀπόψεις ἀποτελοῦν τὸ ἀπαραίτητον ὑπόβαθρον διὰ τὴν ἀντικειμενικὴν ἐξέτασιν τῶν ἐξελίξεων καὶ τῶν προοπτικῶν τῆς ἑλληνικῆς οικονομίας.

ΜΕΡΟΣ Ι — ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ : Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΣ

1. Ὡς εἶναι γνωστόν, τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα ἀπέτελεσε πάντοτε ἐν τῶν ἄξυντέρων προβλημάτων, τὰ ὅποια εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀπὸ τῆς συστάσεώς του τὸ νεώτερον Ἑλληνικὸν Κράτος. Ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ἕως τὸ ἐντὸς τοῦ περιορισμένου χώρου τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἱστορίαν του ἐγκαταστάθη ἑλληνικὸν ἔθνος ἀντιμετωπίζον πρόβλημα οικονομικῆς ἀσφυξίας. Ἡ ἀπότομος εἰσροὴ 1.500.000 προσφύγων ἐντὸς τῶν στενῶν γεωγραφικῶν ὁρίων μιᾶς οικονομίας καταστραμμένης ὑπὸ τοῦ πολέμου καὶ ὑπαναπτύκτου, ἤτις συνέπεσε μὲ τὴν ἀπότομον περιστολὴν τῆς μεταναστεύσεως παρὰ τῶν Η.Π.Α. καὶ ἄλλων σχεδὸν τῶν ἄλλων χωρῶν πρὸς τὰς ὁποίας αὕτη καθυθύνετο μέχρι τότε, κατέστησεν ἀδύνατον τὴν ἐξασφάλισιν παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως εἰς ὁλόκληρον τὸν πληθυσμὸν. Διὰ νὰ ἐκφρασθῶμεν ὁμότερον, ἐδημιούργησε συνθήκας κατὰ τὰς ὁποίας ἐν μόνον τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ ἦτο ἀπαραίτητον διὰ τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν. Τὸ ἄλλο ἐπερίσσειεν. Καὶ ἐπομένως ἔπρεπε νὰ διατραφῆ εἰς βάρος τῆς ἐργασίας τοῦ πρώτου, ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο ν' ἀρεθῆ ν' ἀποθάνῃ ἢ μᾶλλον νὰ ὀδηγήσῃ τὴν χώραν εἰς πλήρη κοινωνικὴν ἀναστάτασιν.

Βεβαίως ἡ μεταφορὰ τοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ τοῦ ἀπαραίτητου διὰ τὴν παραγωγὴν εἰς τοὺς πλεονάζοντας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ διὰ μιᾶς ἀμέσου καὶ καθαρᾶς διαδικασίας. Δὲν ἦτο δυνατόν, δηλαδή, νὰ γίνῃ ἰσομερὴς καταμερισμὸς τῆς διαθέσιμου ἀπασχολήσεως μεταξὺ ὅλου τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας. Ἐλαβεν ἐπομένως χώραν διὰ μιᾶς πολυπλόκου διαδικασίας, ἐν τινι μέτρῳ συνειδητῆς, κατὰ τὸ μέγιστον ἕως μέρους ἀσυνειδήτου, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία ἐπέτυχε νὰ λύσῃ κατ' ἀνεκτὸν τινα τρόπον τὸ πρόβλημα.

Ἡ διαδικασία αὕτη ἐπεξετείνετο : Ἀπὸ τῆς αὐξήσεως τοῦ παρασιτισμοῦ εἰς τὰ ἀστικά κέντρα μέχρι τῆς καθολικῆς περιτομῆς ὑποαπασχολήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Ἀπὸ τῆς διογκώσεως τοῦ προσωπικοῦ τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν μέχρι καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀπὸ τῆς ὑπερμέτρου αὐξήσεως τῆς φορολογίας, μέχρι τῶν ποικίλης φύσεως ἐράνων καὶ τῆς ἐπαχθοῦς διογκώσεως τῶν πάσης φύσεως κοινωνικῶν παροχῶν διὰ τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις. Ἀπὸ τῆς διατηρήσεως καὶ ἐπιτάσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς προικῆς, μέχρι τῆς διατηρήσεως τῆς γυναικὸς εἰς τὸ σπιτί καὶ τῆς ἀναλήψεως τῶν οἰκογενειακῶν βαρῶν ὑπὸ τῶν ἀρρένων μελῶν τῆς οἰκογενείας.

2. Ἡ ὀργανικὴ λύσις τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως, ἡ δημιουργία δηλαδή νέων εὐκαιριῶν παραγωγικῆς ἐργασίας, ἐστάθη ὑπεράνω τῶν

δυνατοτήτων της μεταξύ του 1922 έως 1940 γενεάς. Θά ήτο έν τούτοις άδι-
κον έν δέν της άνεγνωρίζετο ότι κατέβαλε σοβαρωτάτην προσπάθειαν πρὸς
τήν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἡ παρά τοῦ κράτους ἐκτελέσεις τῶν μεγάλων ἐγγειο-
βελτιωτικῶν ἔργων τῶν νέων χωρῶν καί ἡ ὁδοποιία, διὰ ν' ἀναφέρωμεν δύο
μόνον παραδείγματα, ἀποτελοῦν ἐπαρκεῖς μαρτυρίες περὶ τούτου. Ἀνάλο-
γος βεβαίως ήτο καί ἡ προσπάθεια καί τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἰδιωτικῆς πρω-
τοβουλίας, ἰδίως εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα.

Ἄλλ' ἡ προσπάθεια αὐτὴ ήτο ἀνεπαρκῆς καί ἠμποδίζετο ἐξ αὐτῆς ταύ-
της τῆς προαναφερθείσης διαδικασίας διανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος
μεταξὺ τοῦ ἀπαραιτήτου καί τοῦ περισσεύοντος διὰ τὴν παραγωγικὴν δια-
δικασίαν πληθυσμοῦ, ἥτις μοιραίως ἐπεβάρυνε τὸ κόστος παραγωγῆς καί
ἀπετέλει οὕτω σοβαρὸν ἐμπόδιον διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν.

Πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ὑπεχρέωθη νὰ προσφύγῃ εἰς
δύο βασικά μέτρα τὰ ὁποῖα ἤμβλιναν εἰς σημαντικὸν βαθμὸν τὴν ὀξύτητα
τοῦ προβλήματος: Εἰς τὸν ἐλεγχον τῶν εἰσαγωγῶν διὰ τοῦ ὁποίου παρεί-
χεται ἡ εὐχέρεια εἰς τὴν οἰκονομίαν νὰ ἀπασχολῆ μεγαλύτερον ἀριθμὸν προσώ-
πων παρ' ὅ,τι θά τῆς ἐπέτρεπε ὁ διεθνῆς συναγωνισμὸς καί εἰς τὴν ἄμειον
σύνδεσιν τῶν εἰσαγωγῶν μὲ τὰς ἐξαγωγάς, διὰ τῆς ὁποίας καί πάλιν ἐξη-
σφαλιζέτο παραγωγικὴ ἐργασία εἰς ἕνα ποσοστὸν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ,
τὸ ὁποῖον ἄλλως θά ἔμενεν ἄνευ ἀπασχολήσεως.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως ὑπῆρξεν οὕτω τὸ ἄγχος τῆς προπολε-
μικῆς οἰκονομίας. Καί τὸ ἄγχος αὐτὸ παρέμεινεν ὡς κληρονομία διὰ τὴν μετα-
πολεμικὴν περίοδον.

3. Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἡμεῖς καί ἐπιτεῦθεν ἔχομεν μίαν ἐντελῶς
διαφορετικὴν τοποθέτησιν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς
ἀπασχολήσεως καί ἐπομένως καί τοῦ τρόπου ἀντιμετωπίσεως αὐτοῦ. Ἡ
διὰ τῆς μεταφορᾶς ἀπὸ τοῦ ἀπαραιτήτου εἰς τὸ περισσεῖον τμήμα τοῦ πλη-
θυσμοῦ μέρους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, πρὸς διατήρησιν τοῦ τελευταίου
τούτου εἰς τὴν ζωὴν, διαδικασία κατέστη εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν ἀπάρ-
δεκτος. Ὑπὸ τὴν πίεσιν ἄλλωστε τοῦ συνεχῶς αὐξανόμενου πληθυσμοῦ, ἡ
διαδικασία αὐτὴ εἰς οὐδὲν ἄλλο θά ὠδήγῃ παρά εἰς τὴν προϋφασαν ἀποτελ-
μάτων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί τελικῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀσφοξίαν.
Οὕτως ἐγένετο πλέον κοινὴ συνείδησις ὅτι διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἔθνους ἐπρε-
πεν ἡ ἀύξησης τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος νὰ εἶναι πρῶτον μᾶς συνεχῶς αὐξά-
νομένης συμμετοχῆς τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν παραγωγικὴν ἐνέργειαν.

Δι' αὐτῆς ἄλλωστε καί μόνης θά ήτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ σταθερά καί
μόνιμος ἀύξησης τοῦ εἰσοδήματος, εἰς ἐπίπεδα ἐπιτρέποντα ἀνεκτὴν διαβί-
ωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, σύμφωνα μὲ τὰς μεταπολεμικὰς ἀντιλήψεις περὶ ἐπι-
πέδου τῆς ζωῆς, αἱ ὁποῖα ὡς ἠγνωστὸν διαφέρουν ἀρδῶν τῶν προπολεμικῶν.

Ἡ ἀξίησις ἄλλωστε τοῦ Ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀνευ ἐπαρκoῦς αὐξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως θὰ ᾤδηγῆται εἰς ἐπίτασιν τῆς ἀνισότητος εἰς τὴν κατανομὴν αὐτοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐπέφερον ἐπίτασιν τῆς κοινωνικῆς δυσφορίας καὶ ἀθλιότητος.

Κατὰ τὴν ἰδίαν μεταπολεμικὴν περίοδον ἐξ ἄλλου, ἡ ὀργανικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως ἐνεφανίζετο πλέον ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ ἐπικτοῦ ἐκ δύο κυρίως νέων παραγόντων :

Πρῶτον : Ἐκ τῆς συνειδητοποιήσεως τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ φυσικὴ πρoί-κισις τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου δὲν ἦτο τόσον πτωχὴ, ὡς ἄλλοτε ἐπιστεύετο, γεγονός τὸ ὅποῖον προέκυψεν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν μελετῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν πρώτῃν μεταπολεμικὴν περίοδον παρ' Ἑλλήνων ἐπιστημῶνων καὶ τεχνικῶν.

Δεύτερον : Ἐκ τῆς πλουσίας πηγῆς τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας, ἥτις παρείχε τὴν δυνατότητα ἐξασφαλίσεως κεφαλαίων εἰς βαθμῶν, ὁ ὅποιος ἦτο ἀγνωστος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κράτους.

4. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων διευτυπώθησαν τὰ πρῶτα προγράμματα ἀνασυγκροτήσεως (οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως) τοῦ 1947 (UNRRA) καὶ 1948 (Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις), τὰ ὁποῖα παρὰ τῆς ἀτελείας των ἀπεσκοποῦν βεβαίως εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ἑθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν ἐπίπεδα, εἶχον ὅμως πρωταρχικὴν ἐπιδιώξιν, τὴν ὀργανικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως. Ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ τὸ γεγονός ὅτι ὡς βασικὰ ἀντικειμενικῶν αὐτῶν σκοπὸν καθώριζον τὴν «ἀναδιάρθρωσιν» τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας, μὲ κύριον περιεχόμενον αὐτῆς τὴν ἐκ βιομηχανίαις τῆς χώρας ὑπὸ τὴν γενικωτέραν τοῦ ὄρου ἔννοϊαν, ὡς τὴν μόνην ὁδὸν ἥτις εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀπασχόλησιν εἰς τὸ πλεονάζον ἐργατικὸν δυναμικόν, τὸ ὅποῖον συνεχῶς θὰ γόξάνετο ἐκ τῆς φυσιολογικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς περαιτέρω μειώσεως τῆς ἀπασχολήσεως, λόγω τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νέων τεχνικῶν μεθόδων εἰς τὴν γεωργίαν. Βεβαίως τὰ προγράμματα ἐκεῖνα ἀπέβλεπον ἐπίσης εἰς τὴν θεραπείαν καὶ τῆς τρίτης τῶν βασικῶν ἀδυναμιῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἥτοι τῆς παθητικότητος τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν. Ἄλλ' ἡ πραγματοποιήσις τῆς ἐπιδιώξεως αὐτῆς ἐθεωρεῖτο κυρίως εἰπεῖν προϋπὸθεσις τῆς ἐπιλύσεως τοῦ θεμελιώδους προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως.

ΜΕΡΟΣ II.—Η ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ Η ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

1. Δέν κατέστη ἐν τούτοις ἐκ τῶν πραγμάτων δυνατόν κατὰ τὴν πρώτην μεταπελευθερωτικὴν περίοδον, τὴν ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ 1952, νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰμὴ εἰς λίαν περιορισμένην ἔκτασιν πολιτικῆ οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ περίοδος ἐκείνη ἐξηντήθη εἰς μίαν προσπάθειον ἀνασυγκροτήσεως τῆς οικονομίας—ἐπανορθώσεως δηλαδὴ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀνταρσίας ὕλικῶν καταστροφῶν, ὡς καὶ ἀποκαταστάσεως ὁμαλοῦ ρυθμοῦ λειτουργίας τοῦ οικονομικοῦ συστήματος. Κατ' αὐτὴν δὲ πράγματι συνετελέσθη κατὰ σημαντικῶν βαθμῶν τὸ ἔργον τοῦτο.

Ὁὕτω, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἔχει μόνον ἀποκατεστάθῃ εἰς τὰ προπολεμικὰ του ἐπίπεδα, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1949 τὰ ὑπερέβη σημαντικῶς, ἀνελθὼν τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἰς 108,4 ο/ο τοῦ προπολεμικοῦ ὅρους. Καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα ὑπερέβη ἀπὸ τοῦ 1951 τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον, ἀνελθὼν εἰς 105,6ο/ο. Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς περιόδου ἐξ ἄλλου (1952) ἡ ἀσκηθεῖσα ἔντονος ἀντιπληθωρικὴ πολιτικὴ θέσασε τὰ θεμέλια τῆς νομισματικῆς καὶ δημοσιονομικῆς ἐξυγιάνσεως.

Πρέπει ὁμῶς νὰ σημειωθῆ ὅτι κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον ἐτέθησαν τὰ πρῶτα θεμέλια καὶ τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, μὲ σπουδαιότεραν ἐκδήλωσιν ἐν προκειμένῳ τὴν ἐναρξιν ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος ἐξηλεκτρισμοῦ καὶ τὴν ἰδρυσιν τοῦ εἰδικοῦ ἐν προκειμένῳ φορέως, τῆς Δ.Ε.Η

2. Εἰς τὴν μετὰ τὸ 1952 περίοδον ἐπομένως ἐπεφυλάχθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ μεγάλη ἀποστολή, διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς ἐθνικῆς οικονομίας, νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ λυθῇ τὸ καίριον πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως ἐντὸς βεβαίως τῶν ὁρίων τοῦ δυνατό. Καθ' ἑλπὴν αὐτὴν τὴν περίοδον ἡ χώρα κυβερνᾶται ἀπὸ κυβερνήσεις τῆς ἰδίας πολιτικῆς προελεύσεως, ὁπωσδήποτε δὲ ἀπὸ 4½ ἐτῶν ἀπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν τῆς Ε.Ρ.Ε.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἐπομένως, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἐπισήμων στοιχείων ποία ἡ πραγματοποιηθεῖσα πρόοδος. Φυσικῶν δὲ εἶναι νὰ ἐνδιατρίψωμεν περισσότερο εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ τέλους 1955 μέχρι σήμερον περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ εὐρίσκειται συνεχῶς εἰς τὴν ἐξουσίαν. Θὰ προβῶμεν δὲ εἰς τὴν ἀνασκόπησιν αὐτὴν περιοριζόμενοι εἰς τοὺς τρεῖς μεγάλους τομεῖς τῆς οικονομίας, τὴν ἀπασχόλησιν, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν, διότι ἐξ αὐτῶν καὶ μόνον δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀντικειμενικὴ κρίσις ἐπὶ τοῦ θέματος.

Α'. Ἀπασχόλησις. Ἄτυχῶς ἐπὶ τοῦ καιρίου αὐτοῦ θέματος τῆς

άπασχολήσεως δὲν ὑπάρχουν ἐπίσημα στοιχεία ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων νὰ ὀδηγηθῆ τις εἰς θετικά συμπεράσματα ἐπὶ τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐξελίξεων. Θὰ ἔλεγε τις μάλιστα ὅτι ὑπάρχει συνωμοσία μὴ συλλογῆς καὶ παρουσιάσεως τοιοῦτων στοιχείων, παρὰ τὴν ὑπαρξίν Ὑπουργείου Ἐργασίας, Ὑπουργείου Γεωργίας, Γενικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶσων ἄλλων Ὄργανισμῶν.

Τὸ μόνον θετικὸν στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ὑπάρχει διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀπασχόλησιν εἶναι ἡ στατιστικὴ, τὴν ὁποίαν καταρτίζει ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων συνεχῶς ἀπὸ τοῦ 1950. Συμφώνως μὲ αὐτὴν ἡ ἀπασχόλησις τοῦ 1952 ἀνήρχετο εἰς 78,8 χιλιάδας ἐργατοτεχνιτῶν. Καθ' ὅλην τὴν ἐπακολουθήσασαν περίοδον παρουσιάζεται ἀσημαντὸς ἀύξησις μέχρι τοῦ 1958, ὅτε αὕτη ἀνῆλθεν εἰς 80,6 χιλ. Τὸ 1959 ὅμως ἐμειώθη εἰς 80 χιλ. Κατὰ τὸ τελευταῖον δὲ τρίμηνον τοῦ 1959 ἐκυμάνθη κάτω τῶν 77 χιλ. Παρὰ τὰ γνωστά του μειονεκτήματα ὁ πίναξ αὐτὸς τοῦ ΣΕΒ ὀδηγεῖ εἰς τὸ ἀναμφισβήτητον συμπέρασμα ὅτι εἰς ἓνα βασικὸν τομῆα τῆς οἰκονομίας μας, τὴν βιομηχανίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναμένομεν κυρίως τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως, δὲν ἐσημειώθη πρόοδος καθ' ὅλην τὴν διαρρέυσασαν ἐπιτασίαν. Τὸ 1959 μάλιστα εἶναι ἐκδηλος ἡ κάμψις.

Ἀπὸ τὰ ἄλλα δημοσιευόμενα στοιχεία, ὡς τῶν Γραφείων Ἐξευρέσεως Ἐργασίας, τοῦ Γραφείου Ἀνεργίας καὶ τοῦ ΙΚΑ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαχθοῦν θετικά συμπεράσματα.

Πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς στατιστικῆς τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων ὁ κ. Ὑπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ πολιτικοῦ θέματος τὴν 28-11-59 ἰσχυρίσθη τ' ἀκόλουθα: «Εἰς τρεχούσας τιμὰς τὸ ἐργατικὸν εἰσοδήμα ἀπὸ τοῦ 1955-1958 ἠῤῥξήθη κατὰ 45,7 ο/ο. Καὶ ἐρωτῶ, ἐὰν δὲν ἔχωμεν αὐξήσιν τῆς ἀπασχολήσεως, τότε ἡ αὐξήσις πρέπει νὰ εἶναι αὐξήσις τῶν ἡμερομισθίων καὶ οἶς λέγω ὅτι, δὲν ἔχομεν αὐξήσιν τῶν ἡμερομισθίων κατὰ 45,7 ο/ο ἀλλὰ μόνον κατὰ 21,5 ο/ο. Τὸ ὑπόλοιπον ποῦ εἶναι; Εἶναι αὐξήσις ἀπασχολήσεως». Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ κ. Ὑπουργοῦ θὰ εἶχε βεβαίως ἀξίαν ἐὰν παρείχετο καὶ ἡ ἐξήγησις τοῦ πῶς ὑπελογίσθη ἡ προβαλλομένη αὐξήσις τοῦ εἰσοδήματος. Ὡς δεκτυποῦται, εἰς οὐδὲν ἄλλο ὀδηγεῖ εἰ μὴ εἰς ἀμφιβολίας περὶ τοῦ τρόπου ὑπολογισμοῦ παρὰ τῆς Ὑπηρεσίας Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ὅχι μόνον τοῦ ἐργατικοῦ ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἐξ ὑπηρεσιῶν εἰσοδημάτων.

Διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς οἰκονομίας οὐδὲν στατιστικὸν στοιχεῖον ὑπάρχει. Οἱ ἐκάστοτε ἀναφερόμενοι ἀριθμοὶ προέρχονται ἀπὸ ὑπολογισμοὺς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς κ.τ.λ. καὶ ἔχουν ἐπομένως μόνον ἐνδεικτικὴν σημασίαν.

Παρὰ τὴν ἄλλειψιν ὅμως ἠλεγμένων στοιχείων, ἡ στοιχειώδης γνώσις τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος ἐπιβεβαιώνει τὴν μαρτυρίαν τῶν τέσσεων τὰς

όποιας εμφανίζει ή στατιστική του Συνδέσμου Βιομηχάνων. "Οτι δηλαδή καθ' όλον τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ 1952 καὶ ἐντεῦθεν δὲν εἶχομεν βελτίωσιν εἰς τὸν τομέα τῆς ἀπασχολήσεως, ἀν δὲν ἐσημειώσαμεν ὑποχώρησιν εἰς αὐτόν. Ἐθέλητον ἄλλως τε μαρτυρίαν περὶ τῆς δυσμενοῦς ἐξελίξεως τοῦ τελευταίου ἔτους ἀποτελεῖ καὶ ὁ ὑπολογισμὸς τῆς συνολικῆς ἀπασχολήσεως ὁ περιλαμβανόμενος εἰς τὸ προσωρινὸν καὶ ὀριστικὸν πενταετὲς Πρόγραμμα. Οὕτω τὸ προσωρινὸν ἀναβιβάζει αὐτὴν διὰ τὸ 1958 εἰς 3.462 χιλ. Τὸ ὀριστικὸν ἀντιθέτως διὰ τὸ 1959 τὴν ὑπολογίζει εἰς μόνον 3.400 χιλ.

Πάντως καὶ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν συντακτῶν τοῦ προσωρινοῦ βετοῦς προγράμματος ὁ ἀριθμὸς τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀνέρχεται εἰς 1055 χιλ. ἔναντι συνόλου 4.142 χιλ., ἤτοι ὑπὲρ τὰ 25 ο/ο. Εἰς τὴν γεωργίαν εἰδικῶς τὸ πλεονάζον δυναμικὸν ἀνέρχεται εἰς 36 ο/ο τοῦ συνόλου (750 χιλ. ἔναντι 2040 χιλ.). Οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι ἀποτελοῦν τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἀγχώδους χαρακτῆρος, τὸν ὅπου δὲν διατηρεῖ καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ βασικὸν αὐτὸ πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, 11 ὀλόκληρα ἔτη μετὰ τὴν τερματισμὸν τῆς πολεμικῆς περιόδου.

Β'. Ἐθνικὸν Εἰσόδημα. Τὸ ἀπόλυτον ὕψος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐσημείωσε σημαντικὴν αὐξήσιν ἐν συγκρίσει μὲ τὸ 1938. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ὑπηρεσίας Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ἡ ἀξίωσις αὕτη ἀνῆλθεν εἰς 78,2 ο/ο (1938=100, μὲ τιμὰς 1954).

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1949 εἶχομεν ὑπερβῆ τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον κατὰ 8,4 ο/ο. Παρὰλλήλως ἠῤῥῆθη καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα, ὀλιγώτερον ὅμως ἐντόνωσ φυσικά, λόγω αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν σχέσει μὲ τὸ προπολεμικὸν ὕψος τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἠῤῥῆθη οὕτω κατὰ 48 ο/ο.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι μὲ βάσιν τὸ 1948 τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα (εἰς τιμὰς τοῦ 1954) ἔδειπλασιάσθη τὸ 1958. Ὁ μέσος ὄρος τῆς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξήσεως δι' ὀλόκληρον τὴν δεκαετίαν ἀνέρχεται εἰς 7,3 ο/ο. Ἐξίον ἰδιαιτέρας ὑπογραμμίσεως εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τόσον κατὰ τὴν περίοδον 1948-1952, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην ἐξαετίαν 1953-58 ὁ μέσος αὐτὸς ὄρος εἶναι πάντοτε 7,3 ο/ο.

Τὸ 1958 ἐν τούτοις εἶχομεν ἀπότομον μείωσιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς αὐξήσεως, περιορισθέντος εἰς μόνον 2,1 ο/ο. Ἄλλὰ καὶ διὰ τὸ 1959, οὗτος ἦτο 4,1 ο/ο. Κατὰ τὴν διετίαν ἐπομένως 1958-59 ὁ μέσος ὄρος εἶναι 3,1 ο/ο.

Ὁ μεγάλος αὐτὸς μέχρι τοῦ 1958, ρυθμὸς αὐξήσεως εἶναι ἐκ πρώτης ὄψεως ἐντυπωσιακός. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσῃ οὔτε νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς σφαλερὰς διεθνεῖς συγκρίσεις. Ἠρχίσμεν τὸ 1948 ἀπὸ πολὺ χαμηλὰ ἐπίπεδα—λόγω τῆς ἐξερθρώσεως τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ—καὶ ἐπομένως κάθε αὐξήσεως φαίνεται ποσοστιαίως λαμβανομένη, μεγάλη. Ἐὰν εἰς εἰσόδημα 10 μονάδων προστεθῇ μία μονάς, ἡ αὐξήσεσις εἶναι 10 ο/ο, ἐὰν ὅμως

ή μόνος προστεθῆ εἰς εἰσόδημα 100 δραχμῶν, τότε ἡ ἀύξησης εἶναι μόνον 1 ο/ο. Τὴν σχεῖσιν αὐτὴν φαίνεται ὅτι ἀγνοεῖ ἡ Κυβέρνησις, ὅταν θέλῃ νὰ προβαίῃ εἰς συγκρίσεις τοῦ ρυθμοῦ ἀύξησης τοῦ ἑλληνικοῦ εἰσοδήματος μὲ τῶν ἄλλων χωρῶν, διὰ νὰ ἐξαγάγῃ τὰ ὑπεραιοῦδοξα συμπεράσματα τῆς.

Τόσον ὁ ρυθμὸς, ὅσον καὶ ἡ ἀπόλυτος ἀύξησης τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸν τερματισμὸν τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς εἰρηνικὰς συνθήκας ἤτο φυσικὸν ν' ἀναλάβῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ παραγωγικὴ διαδικασίᾳ μὲ ἐπιτεινόμενον συνεχῶς ρυθμὸν, λόγῳ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ζημιῶν, τῶν νέων ἐπενδύσεων, ὡς καὶ βελτιώσεων εἰς τὰς μεθόδους παραγωγῆς καὶ τὸν τεχνικὸν ἐξοπλισμὸν, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν ἔκτοτε.

Ἄλλὰ δύο πράγματα δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγουν. 1) Ὅτι ὁ ρυθμὸς αὐτὸς ἤδη ἀπὸ τοῦ 1958 ἐμειώθη σημαντικῶς καὶ 2) ὅτι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα μένει πάντοτε ἐξαιρετικὰ χαμηλόν. Τοῦτο ἀνερχόμενον εἰς 280 δολάρια ἢ 250, μὲ βάσιν τὰς τιμὰς τοῦ 1954, εἶναι ἐκ τῶν χαμηλοτέρων τῆς Εὐρώπης.

Θὰ πρέπῃ δὲ νὰ προστεθῇ καὶ τοῦτο. Ὅτι κατὰ τὴν δεκαετίαν τοῦ διέρρουσεν ἐπῆλθε χειροτέρευσις εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων. Μὴ ὑπαρχόντων καὶ ἐν προκειμένῳ λεπτομερεστέρων στοιχείων ἀρκούμεθα εἰς τὴν παράθεσιν τῶν ἀκολουθῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν σοβαρὰν ἔνδειξιν τῆς σημειωθείσης ἐξελίξεως.

Ἡ ἀύξησης τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ὑπολείπεται ἐπι τῆς πραγματικῆς ἀύξησης τῶν τιμῶν. Ἐπομένως ἐπραγματοποιήθη ἐπίτασις τῆς ἀνισότητος εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν μισθοβιῶτων καὶ τῶν ἀσχολουμένων εἰς ἄλλους παραγωγικοὺς κλάδους. Ἡ χειροτέρευσις βεβαίως ἤτο μεγαλύτερα κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ὑποτίμησιν ἔτη, ὅτε τὰ ἡμερομισθία, αἱ μισθοὶ καὶ αἱ συντάξεις εἶχον καθηλωθῆ εἰς τὰ κατὰ τὴν ὑποτίμησιν επίπεδα.

Ἄλλὰ καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν ἀγροτῶν εἰς τὸ ἔθνικόν εἰσόδημα ἔχει χειροτερεύσει αἰσθητῶς μεταξὺ 1953-1958. Οὕτω τὸ κατὰ κεφαλὴν γεωργικὸν εἰσόδημα (εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954) ἀπὸ 4.375 δρχ. ἀνῆλθε τὸ 1957 εἰς 5.147 διὰ νὰ κατέλθῃ τὸ 1958 εἰς 4.816 δρχ. Ἡ σημειωθείσα ἀύξησης ἐπομένως μεταξὺ 1953-1958 εἶναι 441 δρχ. ἢ 10 ο/ο περίπου. Τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τοῦ μὴ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ, ἀντιθέτως, κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἀνῆλθε ἀπὸ 6.897 δρχ. εἰς 9.543. Ἐσημειώθη ἐπομένως ἀύξησης 2.646 δρχ. ἢ 39 ο/ο. Οὕτω τὸ κατὰ κεφαλὴν γεωργικὸν εἰσόδημα τὸ ὁποῖον ἤτο κατὰ τὸ 1953 63 ο/ο τοῦ μὴ ἀγροτικοῦ, τὸ 1958 ἔγινε μόνον τὸ 50 ο/ο. Οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι δίδουν τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιταθείσης δυσφορίας τῆς ἀγροτικῆς τάξεως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐφ' ὅσον παρέχουν τὴν ἀπόδειξιν τῆς σχετικῆς χειροτερεύσεως τῆς θέσεώς τῆς ἔναντι τοῦ ὑπολοίπου πληθυσμοῦ.

Γ. Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν. Τὴν σπονδαιλικὴν στήλην τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν ἀποτελεῖ φυσικὰ τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον. Καὶ προπολεμικῶς, ὡς γνωστὸν, ἡ παθητικότης τοῦ τελευταίου τούτου ἦτο μία τῶν ὀργανικῶν ἀδυναμιῶν τῆς οικονομίας τῆς χώρας. Οὕτως ἡ σχέση τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς εἰσαγωγὰς ἀνῆρχετο τὸ 1938 εἰς 69 ο/ο. Ἡ σχέση αὕτη ἐπεδεινώθη σημαντικῶς εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὡς ἀλλοστε ἦτο φυσικόν, λόγῳ τῆς διακοπῆς τοῦ κανονικοῦ ρυθμοῦ τῆς οικονομικῆς ζωῆς. Τὸ 1953 ἀνῆλθεν εἰς 47,4 ο/ο διὰ νὰ φθάσῃ τὸ 1958 εἰς μόνον 41 ο/ο. Οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι εἶναι οἱ δίδόμενοι ὑπὸ τῆς Γενικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος (ἀξία εἰσαγωγῶν ἐπὶ τῇ βάσει ἀρίξεων καὶ ἐξαγωγῶν ἐπὶ τῇ βάσει φορτώσεων). Ἀλλὰ καὶ ἂν ληρθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ ἀριθμοὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (βάσει πληρωμῶν καὶ εἰσπράξεων) ἡ σχέση αὕτη ἀπὸ 70,6 ο/ο τὸ 1938 κατῆλθεν εἰς 56,4 ο/ο τὸ 1953, διὰ νὰ περιορισθῇ εἰς μόνον 45,5 ο/ο τὸ 1958.

Ἡ ἐπιδείνωσις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν σταθερῶς ὑψηλὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν των τὸ 1953, ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαὶ παρουσιάζουν μετὰ μίαν ἀξιόλογον αὐξῆσιν μέχρι τοῦ 1955, πολὺ μικρότερον τοιοῦτον ἔκτοτε.

Ἐξέλιξις Εἰσαγωγῶν καὶ Ἐξαγωγῶν				
(εἰς ἑκατ. δολλαρίων)				
	1953	1955	1958	1959
Εἰσαγωγαὶ	237,3	352,0	491,5	454,8
%	(100)	(148,8)	(207,1)	(192)
Ἐξαγωγαὶ	134,1	206,5	242,8	212,5
%	(100)	(154)	(181)	(158)

Προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅτι μετὰ τὴν πρώτην ἐκ τῆς ὑποτιμῆσεως τεχνητῆν ὄθησιν ἡ ἑλλ.ν. οἰκονομία ἀντιμετωπίζουσα συνεχῶς αὐξουμένης δυσχερείας εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν προῖτων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εὐρίσκειται σήμερον εἰς πλήρη ἀδυναμίαν νὰ τὰς ὑπερβῇ, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀπολύτου ὕψους τῶν ἐξαγωγῶν τὸ 1959. Ἄξιον ἰδιαίτερας ὑπογραμμίσεως εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι, ἐὰν αἱ ἐξαγωγαὶ δὲν ἐκάμειθον καὶ προγενεστέρως, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς διμερεῖς ἀνταλλαγὰς καὶ δὴ εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὰς Ἀνατολικὰς χώρας, ὅπου ὡς γνωστὸν ὑπάρχει ἄμεσος σύνδεσις αὐτῶν μετὰ τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐξαγωγὰς ἡ τάσις αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν, ἐφ' ὅσον αὐξάνεται τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, ἦτο σταθερῶς μεγάλη, διὰ τὴν συγκράτησιν δὲ αὐτῆς ἐχρειάσθη κατὰ τὸ 1958 καὶ 1959 ἡ λήψις μέτρων οὐσιαστικῶς ἀντιστροφουμένων τὴν πολιτικὴν τῆς ἀπολύτου αὐτῶν ἐλευθερίας. Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν μέτρων αὐτῶν καὶ τῆς μείωσεως τοῦ ρυθμοῦ αὐξή-

σεως του εθνικού εισοδήματος και δη του γεωργικού το απόλυτον ύψος των εισαγωγών εμφανίζει μείωσιν κατά το 1959.

Πάντως η εξέλιξις του εμπορικού ισοζυγίου έχει ως ακολούθως :

Έλλειμμα εις εκατ. δολλ.

	1953	1955	1958	1959
	103,2	145,5	248,7	243,3
%	(100)	(141)	(241)	(234)

Χάρις εις τους άδηλους πόρους, των όποιων η βελτίωσις καθ' όλην την περίοδον είναι σταθερά, όφειλομένη πρωτίστως εις διεθνείς παράγοντας, μεταξύ των όποιων πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν οι καθορίζοντες τον επαναπατρισμόν των έλληνικών κεφαλαίων εις σημαντικού αριθμού χωρών, το έλλειμμα του ισοζυγίου των τρεχουμένων λογ/σμών πρό βοήθειαι» (Ισοζύγιον Άγαθών και ύπηρεσιών—Δωρεά—Ίδιωτών) διμορφώθη ως ακολούθως εις εκατ. δολλ.

	1953	1955	1958	1959
	36,3	51,8	115,0	60,9

Το έλλειμμα αυτό εκάλυφθη φυσικά διά της Άμερικανικής βοήθειαι και τελικώς διά της κινήσεως κεφαλαίων.

Άξιζει όμως ν' αναφερθή ένταυθα ότι διά την τοιαύτην τελικήν εξισορρόπησην του ισοζυγίου πληρωμών έχρητάσθη νά μειωθούν από το 1956 τα συναλλαγματικά απόθέματα της Τραπεζής της Ελλάδος κατά 11,2 εκατ. δολλ. το 1957 και κατά 22,7 το 1958, ενώ κατά το 1955 έσημειώθη αύξησις αυτών κατά 52,5 εκατ. δολλ. Το 1959 σημειούται και πάλιν αύξησις αυτών κατά 40,2 εκατ. δολλ., λόγω της περιστολής των εισαγωγών, αλλά και της προσφυγής εις τον έξωτερικόν δανεισμόν (μεταφορά τμήματος του Γερμανικού δανείου).

2) Αύτη είναι η εξέλιξις των τριών βασικών τομέων της οικονομίας μας από το 1952 και αύτη η σημερινή των θέσις.

Άλλ' ήδη επιβάλλεται νά συνοψίσωμεν τάς διαπιστώσεις μας :

α) Έπί του προβλήματος της άπασχολήσεως ούδεμια έσημειώθη, καθ' όλην την έπακολούθησαν την άποκατάστασιν των ειρηνικών συνθηκών περίοδον, βελτίωσις. Άντιθέτως είναι άναμφισβήτητος η χειροτέρευσις κατά το τελευταίον 18μηνον. Το πρόβλημα της άπασχολήσεως έπομένως διατηρεί όλην την άγχώδη οξύτητά του.

β) Από άπόψεως εθνικού εισοδήματος έπετεύχθη σημαντική πρόοδος. Τόσον το απόλυτον ύψος αυτού έσον και το κατά κεφαλήν εύρίσκονται εις επίπεδα πολύ μεγαλύτερα του προπολεμικού. Ο ρυθμός της αύξήσεώς του όμως έμειώθη σημαντικώς καταλθών, από 7,3 ο/ο την έαξέτιαν 1953-8 εις 3,1 ο/ο κατά την διετίαν 1958-9.

Τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα πάντως παραμένει εἰς λίαν χαμηλὰ ἐπίπεδα ἐν σχέσει μὲ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Τὸ μειονέκτημα δὲ τοῦτο ἐπιτείνεται ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀρίστου κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς βάρος τῶν μισθοβιωτῶν καὶ τῆς ἀγροτικῆς τάξεως.

γ) Ἡ ἐξέλιξις τέλος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν εἶναι δυσμενής, κυρίως λόγῳ τῆς τεραστίας διογκώσεως τῶν εἰσαγωγῶν, ἐνῶ αἱ ἐξαγωγαὶ ἀπὸ τοῦ 1955 ἀυξάνονται βραδείως, διὰ νὰ καμθοῦν τὸ 1959.

Αὕτῃ εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ εἰκὼν τῆς οἰκονομίας μας. Εἶναι εἰκὼν μιᾶς οἰκονομίας ἡ ὁποία προφανῶς εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ 1958 εἰς μίαν φάσιν ὑφέσεως, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξήντησε ἅπαντα τὰ ἐκ τῆς ὑπερποτιμῆσεως περιθώρια, χωρὶς νὰ θεραπεύσῃ οὐδεμίαν τῶν ὀργανικῶν ἀδυναμιῶν αἱ ὁποῖαι τὴν χαρακτηρίζουν.

Αἱ διαπιστώσεις αὗται δίδουν ἀποστομωτικὴν ἀπάντησιν εἰς τοὺς κυβερνητικοὺς ἰσχυρισμοὺς περὶ τῶν καταπληκτικῶν προόδων τὰς ὁποίας δῆθεν ἐπραγματοποίησεν ἡ οἰκονομία μας κατὰ τὴν ὑπὸ κρίσιν περίοδον.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ.—Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΥΠΟΤΙΜΗΣΕΩΣ

1. Ἡ πτωχεία τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐπιτεύξεων τῆς περιόδου 1953-9 ἀλλὰ καὶ ἡ δυσμενὴς καὶ λίαν ἀνησυχητικὴ ἐξέλιξις τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν ὁφείλονται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τῆς ὑποτιμῆσεως καὶ ἐντεῦθεν οὐδεμία συστηματικὴ προσπάθεια, ὡς θ' ἀποδειχθῆ εὐθὺς κατωτέρω, ἐξεδηλώθη διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ ἀσκηθεῖσα οἰκονομικὴ πολιτικὴ περιορίσθη εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἐπιφάσεως προόδου καὶ εὐημερίας, χωρὶς ποτὲ ν' ἀσχοληθῆ μετὰ τὴν θεραπείαν τῶν ὀργανικῶν ἀδυναμιῶν τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος. Ὑπῆρξεν αὕτη ἀνίκανος νὰ συλλάβῃ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς χώρας καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ λύσεις ἐξασφαλιζούσας τὴν πραγματοποίησιν οὐσιαστικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Διὰ τὰ εἰμεθὰ ἀντικειμενικοὶ τὰ θεμέλια τῆς οἰκονομικῆς τῆς πολιτικῆς ἐκληρονόμησεν ἡ Κυβέρνησις τῆς ΕΡΕ ἀπὸ τὴν προηγουμένην κυβέρνησιν τοῦ Συναγερμοῦ. Εἶναι δὲ αὐτὰ ἡ ὑπερποτιστικὴ τῆς δραχμῆς τοῦ 1953 καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῶν εἰσαγωγῶν. Ἡ πολιτικὴ ἐπιβλῆ ἀπέβλεπε καὶ ἐπέτυχεν νὰ δώσῃ μίαν ἀπότομον ὥθησιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα διὰ τῆς ὑπερβάσεως τῶν νομισματικῶν δυσχεριῶν τῆς ἐποχῆς, ἀλλ' ἦτο ἐντελῶς ἀπρόσφορος νὰ στηρίξῃ τὴν μακροπρόθεσον ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας.

Ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῶν εἰσαγωγῶν πράγματι ἐξέθετε τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἀπαράσκευον εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ διεθνoῦς συναγωνισμοῦ, ἐνῶ ἡ ὑπερβολικὴ ὑποτιμῆσις περιορίζε μεγάλως τὰς δυνατότητας πραγματοποιήσεως τῶν ἐκ τῆς νέας ἐντελῶς καταστάσεως ἐπιβαλλομένων ἀναδιρθώσεων—ἐὰν τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐξουδετερωθοῦν ἀμέσως—ἐπιτείνουσα ταυτοχρόνως τὴν ἀνάγκην αὐτῶν καὶ στενεύουσα τὰ χρονικὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ πραγματοποιηθοῦν.

Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναλύσωμεν διεξοδικώτερον τὴν πολιτικὴν αὐτήν.

2. Ἡ ὑπέρμετρος ὑποτιμῆσις τοῦ νομίσματος τὸ 1953 ἐπέτρεψεν ἄνευ ἄλλων διαρρυθμίσεων τὴν αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ δι' αὐτῆς τὴν αὐξήσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἀγροτικῶν εἰσοδημάτων. Καταστήσασα δὲ δαπανηροτέρας τὰς εἰσαγωγὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔδιδε ταυτοχρόνως μίαν ἀπότομον αὐξήσιν εἰς τὴν βιομηχανικὴν παραγωγήν. Πέραν τούτων ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν εἰσαγωγῶν παρεῖχεν τὴν δυνατότητα ἐπιτεύξεως καὶ ἄλλων ἐντυπωσιακῶν ἀποτελεσμάτων, μετὰξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν κατεῖχε καὶ ἡ διόγκωσις τῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων καὶ δὴ τῶν εἰσαγωγικῶν τελῶν, ἐκ τῆς ὁποίας καθίστατο ἐφικτὴ ἡ ἰσοσκε-

λησίς του και ἐν καιρῷ ἢ πραγματοποιήσις πλεονασμάτων πρὸς ἐκτέλεσιν ἐνὸς προγράμματος κρατικῶν ἐπενδύσεων, διὰ τὸ ὅποιον ἢ ἐν τῇ ἔξουσίᾳ Κυβέρνησις θά ἤδύνατο εὐκόλως νὰ ὑπερηρευνεῖται.

3. Ἦτο ὁμως μοιραῖον ἢ πολιτικῆ αὐτῆ ν' ἀποτύχη διὰ τὴν ἰδραίων μιᾶς πραγματικῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας. Καὶ τοῦτο διὰ τοὺς ἑξῆς κυρίως λόγους :

Διὰ νὰ μὴ ἐξαπμισθοῦν ἀμέσως τὰ ὠφελήματα ἐπὶ τῆς παραγωγῆς δι' ἀποτόμου αὐξήσεως τῶν τιμῶν, ἢ ὑπερποτιμήσις ἐπέβαλλε τὴν προσφυγὴν εἰς μιὰν ἐντόνως ἀντιπληθωρικὴν πολιτικὴν, ἢ ὅποια μοιραίως ἐπεβράδυνε τὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα. Ἐπέβαλεν ἐπίσης τὴν καθήλωσιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων εἰς τὰ πρὸ αὐτῆς ἐπίπεδα, μὲ συνεπείας τὰς ὅποιας θά ἐκθέσωμεν κατωτέρω. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὁμως ἐπέβαλλε τὴν προσφυγὴν εἰς τὴν πλήρη ἀπελευθέρωσιν τῶν εἰσαγωγῶν, ὡς τῆς πλέον ἀποτελεσματικῆς μεθόδου συγκρατήσεως τῶν τιμαρβίων.

Ἄλλ' ἡ τελευταία αὕτῃ ἐνέργεια εἶχε δύο συνεπείας : α) Ἄφρη ἐλευθέρων τὴν ἐκδήλωσιν τῆς μεγάλης ροπῆς πρὸς κατανάλωσιν, ἢ ὅποια χαρακτηρίζει τὰς καθυστερημένας οἰκονομίας καὶ μάλιστα οἰκονομίας ὡς ἡ ἑλληνική, αἱ ὅποιαε διψοῦν διὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ ἐπιτα ἀπὸ τῶν ἐτῶν στέρσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεγάλη αὕτῃ ροπή πρὸς κατανάλωσιν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ικανοποιηθῇ ἀμέσως, ἀνευ ἐντόνου καὶ συνεδρητῆς προσπάθειας μάλιστα, δι' ἀνλόγου αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, αὕτη μεταβλήθη ταχέως εἰς ἐντόνην ροπήν πρὸς εἰσαγωγάς. Ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ προέκυψε ἡ ἀναφερθεῖσα ἀνωτέρω διόγκωσις αὐτῶν, εἰς τὴν ὅποιαν συνέβαλε βεβαίως καὶ ἡ μεγαλύτερα ἀνάγκη εἰσαγωγῆς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ κατὰ ἐν λίαν περιορισμένον ποσοτόν. Οὕτως ὁμως αὕτη ἀπέβη ἡ ὁδὸς διὰ τῆς ὅποιας ἀπωλέσθη διὰ τὰς ἐπενδύσεις μέγα τμήμα τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν συναλλαγματικῶν πόρων. β) Ἐστῆρει τὴν χώραν τοῦ σημαντικωτέρου διαπραγματευτικοῦ ὅπλου διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν προϊόντων τῆς εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ἀποτέλεσμα τοῦτου ὑπῆρξαν μετὰ τὴν πρώτην ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως ὤθησιν, αἱ συνεχῶς αὐξανόμεναι δυσχέρεια τοποθετήσεως εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν τῆς σταθερῶς αὐξανόμενης παραγωγῆς. Ἦτο δὲ μοιραία αὕτῃ ἡ ἐξέλιξις, λόγω τῆς γνωστῆς ἀνελαστικότητος τῆς ζήτησεως τῶν κλασσικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων μας. Ἄλλ' οὕτως ἢ ἐκ τῆς ὑπερποτιμήσεως ὤθησις τῆς παραγωγῆς τῶν προϊόντων αὐτῶν ἦτο καταδικασμένη ν' ἀποβῇ πρόξενος δεινῶν καὶ οὐχὶ ὠφελείας διὰ τὴν ἀγροτικὴν τάξιν. Λαμβανομένης δ' ὑπ' ὄψιν τῆς σημασίας τῆς γεωργίας ἐν τῇ ἄλλῃ οἰκονομίᾳ, αἱ τοιαῦται ἐπ' αὐτῆς συνέπειαι δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀπομονωθοῦν, ἀλλ' ἐν καιρῷ νὰ ἐπηρεάσουν δυσμενῶς καὶ ὅλους τοὺς ὅλους παραγωγικοὺς κλάδους, ἰδιαίτερα δὲ τὴν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ μόνον ἀγορᾶς στηριζομένην βιομηχανίαν.

3. Ἄλλὰ πέραν αὐτῶν ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις προϋποθέτει μεγαλύτερας ἐπενδύσεις, μεγαλύτεραν ἐπομένως αὐξησιν τῆς ἀποταμιεύσεως—μικρότερον ρυθμὸν ἀναπτύξεως τῆς καταναλώσεως ἐν σχέσει μὲ τὴν αὐξησιν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ μεγαλύτερα ὅμως δυνατότης πραγματοποιήσεως ἀποταμιεύσεων προέρχεται ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας τάξεις καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς μισοβιότους ἢ τοὺς διαθέτοντας εἰσοδήματα ἱκανὰ μόνον διὰ μίαν στοιχειώδη συντήρησιν. Ἡ πολιτικὴ ἢ ὅποια ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς ὑπερποτιμήσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν μετέθετεν ὅλον τὸ βάρος τῆς περιστολῆς τῆς καταναλώσεως εἰς τὰς τάξεις αὐτάς, διὰ τῆς καθηλώσεως τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν αὐξησιν τῶν ἐμμέσων φόρων, ἐνῶ ἄργητε πλήρη ἐλευθερίαν διαθέσεως τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὰς ἄλλας τάξεις. Ἀποτέλεσμα τούτου τὰ χαμηλὰ ἐπίπεδα τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ ἀντιστοίχως τῶν ἐπενδύσεων εἰς ποσοστὰ 14,2, μὲ 17,9 ο/ο ἐπὶ τοῦ ἀκαθάρτου ἔθνικοῦ προϊόντος, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἔθνικὴ ἀποταμίεσις συνέβαλε μόνον κατὰ 11,7 ο/ο τὸ 1958.

Χειρότερον ἀκόμη ἐπειδὴ ἡ οἰκονομία ἐστερεῖτο τοῦ προσήκοντος μηχανισμοῦ ἐπενδύσεων καὶ αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ἀποταμιεύσεις ἦσαν καταδικασμέναι νὰ παραμείνουν κατὰ μέγα ποσοστὸν στεῖραι, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὴ οὔτε ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῶν μεγάλων δυνατοτήτων ἐξασφαλίσεως κεφαλαίων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Καθαρῶς ἀντιλαβὴ ἐπομένως ἡ πολιτικὴ αὐτὴ δὲν ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ μόνιμα ἀποτελέσματα, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ στηρίξῃ σοβαρὰν ἐπενδυτικὴν προσπάθειαν καὶ διότι δὲν ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὰς λαϊκὰς μάζας ὅτι αἱ θυσίαι διὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς αἰῶρον κατενέμοντο ἰσοδυναμοῦσι.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἄλλωστε καὶ οἱ συλλαβόντες τὴν ὄλην μετὰ τὸ 1953 πολιτικὴν τὴν ἀνόμεσαν μὲ ἀνύποπτον εὐλαρίνειαν «πολιτικὴν οἰκονομικῆς σταθερότητος» καὶ οὐχὶ «πολιτικὴν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως».

4. Τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος ἐκληρονόμησεν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἡ κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ ὀπὸ τὴν προκάτοχόν της.

Ἐἶχον ἤδη παρέλθει ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς της καὶ συνεχίζοντο ἀκόμη τὰ εὐνοϊκὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα—καίτοι ὑπὸ τὴν ἀπατηλὴν ἐπιφάνειαν δὲν ἦτο δύσκολον νὰ διακρίνῃ τις τοὺς παράγοντας οἱ ὅποιοι ἐν καιρῷ θὰ τὰ ἀνέτρεπον. Ἡ κυβέρνησις ἐν τούτοις τὴν υἱοθέτησεν ὡς ἀκριτέως καὶ κατὰ τρόπον ἀπόλυτον. Τὴν ἤσκησε δὲ μὲ συνεχῶς μειουμένην δεξιοτεχνίαν, εἰς τρόπον ὥστε μετὰ τρία ἔτη ἡ χώρα νὰ εἰσελθῇ εἰς μίαν περιόδον ἀναμφισβητήτου ὑφέσεως, προικωνιζομένην πολὺ χειροτέρας ἐξελίξεως. Διὰ νὰ μὴ λείψῃ δὲ καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς φαιδρότητος, ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν, ὑπὸ τὴν ἀδήριτον ἐκ τῶν πραγμάτων ἀνάγκην, παρεβιάσθη συνεχῶς, ἐνῶ ἡ κυβέρνησις δὲν χάνει εὐκαιρίαν νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς πολιτικῆς της.

Ἡ κυβέρνησις πράγματι ἐξέλαβε τὴν ἔντονον ἀύξησιν τῆς παραγωγῆς—τὴν ἀύξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος—ἣ ὅποια ἐσημετώθη μέχρι τοῦ 1957, ὡς ἀπέδειξεν μιᾶς εὐρωστίας προερχομένης ἀπὸ ὀργανικῆν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας. Δὲν ἀντελήφθη ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν μετεβάλλετο ἡ διάρθρωσις τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ, ἡ ἀύησις αὐτῆ εἶχε πεπερασμένα ὅρια ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι συντόμως θὰ ἤρχετο μία στήγῃ κατὰ τὴν ὅποιαν θ' ἀνεχαιτίζετο ἢ καὶ θ' ἀνετρέπετο ἀκόμη.

Πράγματι, ὡς διεμορφώθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία, οἱ δύο αὐτῆς βασικοὶ παραγωγικοὶ κλάδοι, ἦτοι ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία, προσέλαβον τὴν ἀκόλουθον ἰδιότυπον μορφήν καὶ ἀλληλεξάρτησιν, αἵτινες προσδιορίζουν τὴν ὀργανικὴν ἀδυναμίαν τῆς, ὡς συνόλου.

Ἡ βιομηχανία ἀνεπτύχθη καὶ στηρίζεται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Τὸ ποσοστὸν τῆς παραγωγῆς τῆς τὸ ὅποιον ἐξάγεται, εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντον. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐπομένως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἄλλων παραγωγικῶν κλάδων καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ γεωργικοῦ. Ἡ γεωργία ἀρ' ἐτέρου ἐξαρτᾶται κατὰ ἓνα μεγάλο ποσοστὸν ἀπὸ τὴν διεθνῆ ἀγοράν.

Ἄλλὰ τὰ κλασσικὰ ἐξαγωγίμα προϊόντα ἀντιμετωπίζουεν ἐν αὐτῇ μίαν μεγάλην ἀνελαστικότητα ζητήσεως, ἐξ ἧς ἡ τοποθέτησις των ἦτο πάντοτε προβληματικῆ. Διὰ τῆς ἀύξήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς—λόγω τῆς ὑποτιμήσεως, ἥτις προώθησε τὰς ἐξαγωγὰς—ἠύξθη τὸ γεωργικὸν εἰσόδημα καὶ δι' αὐτοῦ ἐδόθη σημαντικὴ ὥθησις πρὸς ἀύξησιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Διὰ νὰ συνεχισθῇ ἡμῶς αὕτη ἐχρειάζετο νὰ συνεχισθῇ καὶ ὁ ὑψηλὸς ρυθμὸς ἀύξήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος. Ἄλλ' ἡ τοποθέτησις μεγαλύτερον ποσοτήτων γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν, λόγω τῆς ἀνελαστικότητος τῆς ζήτησεώς των, καθίστατο πρᾶξιν δυσκολωτέρα καὶ ὀλιγώτερον ἀποδοτικῆ, λόγω ἀύξήσεως καὶ τοῦ κόστους παραγωγῆς.

Ἀποτέλεσμα τούτων ἦτο ἡ σημαντικὴ πτώσις τοῦ ρυθμοῦ ἀύξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν μετὰ τὸ 1955, ἣ ὅποια κατὰ τὸ 1959 μετεβλήθη εἰς κάμψιν. Καὶ ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ θὰ ἐπῆρχετο ταχύτερον, ἐὰν δὲν ἀνεπτύσσοντο κατὰ τινα βαθμὸν αἱ ἐπ' ἀνταλλαγῇ ἐξαγωγὰί μας, ἰδίως μὲ τὰς Ἀνατολικὰς Χώρας ὡς ἀποτέλεσμα μέτρων ἀποτελούντων ἀρνήσιν τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσπραγῶν.

Λόγω τοῦ φυσικοῦ ἀδυνατοῦ τῆς περιστολῆς τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἡ κρίσις τῶν ἐξαγωγῶν ὠδήγησεν εἰς μίαν πτώσιν τῶν τιμῶν, ἣ ὅποια καίτοι δὲν μετεβλήθη ἀκόμη εἰς πτώσιν τοῦ συνολικοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος, ἐμίωσε πάντως τὸν ρυθμὸν ἀύξήσεως αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ δυσμενὴς αὕτη ἐξέλιξις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνῃ ἀνευ συνεπειῶν ἐπὶ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἣ ὅποια ὡς ἐλέχθη, προϋποθέτει διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συνεχῶς ἀύχνομενον γεωργικὸν εἰσόδημα.

Μὲ τὴν σειράν τῆς πάλιν ἡ περιστολὴ τοῦ ρυθμοῦ ἀύξήσεως τοῦ βιομη-

χανικού εισοδήματος είχε δυσμενείς επιπτώσεις επί της γεωργικής παραγωγής, της διατιθεμένης εις την εσωτερικήν αγοράν. Ούτως ή αγροτική τάξις εξημιούτο και από τους δύο τομείς της παραγωγικής της δραστηριότητος, εξ ου και η σημερινή αυτής απόγνωση. Αυτή είναι η διαδικασία η οποία ώδηγησεν εις μεγαλύτεραν αθλιότητα, ενώ ηυξάνετο η παραγωγή και έδω εύρισκεται το καλύτερον σημείον της διαδικασίας δι' ης η οικονομία εισήλθεν εις την φάσιν της ύφεσεως.

5. Διά ν' αποφευχθῆ ἡ εἰσοδος εἰς τὸν φαῦλον αὐτὸν κύκλον ἀπαιτεῖτο ἐνέργεια διπλῆς μορφῆς, τὴν ὁποίαν ἡ κυβέρνησις δὲν κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἀναπτύξῃ ἀρκούντως. Ἐπρεπεν ἐν πρώτοις νὰ καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια, ὅπως ἡ βιομηχανία ἀποβάλῃ τὸν ἐντελῶς ἐσωτερικὸν χαρακτῆρα τῆς διὰ νὰ παύσῃ ἐξαρτωμένη τόσοσ σθενῶς ἀπὸ τὸ γεωργικὸν εἰσοδήμα. Πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια διὰ τὴν ταχύτεραν ἴδρυσιν νέων βιομηχανιῶν ἐξαγωγικῶς τύπου. Ταυτοχρόνως δὲ ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν ὅλα τὰ μέτρα, ἵνα νὰ αὐξηθοῦν αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν ἤδη ὑφισταμένων βιομηχανιῶν, εἰς ὅσας περιπτώσεις ἦτο τοῦτο δυνατόν ἐξ ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν. Ἀτυχῶς ὅμως τοῦτο ἔχει μόνον δὲν ἐγινε ἀλλὰ καὶ αἱ ἀσήμενοι πάντοτε βιομηχανικαὶ ἐξαγωγαὶ μας ἀφέθησαν σχεδὸν νὰ ἐξαφανισθοῦν.

Ἄλλὰ καὶ διὰ τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν ἔπρεπε νὰ καταβληθῆ διπλῆ προσπάθεια ἐπίσης, ἀπ' ἐνὸς μὲν δημιουργίας νέων προϊόντων ζητουμένων εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν, ἀπ' ἐτέρου δὲ μειώσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς τῶν κλασσικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων μας καὶ ἀναπροσαρμογῆς των ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ζήτησις πελατείας. Εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν μάλιστα ἡ προσπάθεια ἔπρεπε νὰ στραφῆ ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐμπορίας καὶ διακινήσεως τῶν προϊόντων, αἱ ὁποῖαι πρῶτόγονοι καὶ ἀναρχοῦμενοι σήμερον ἀποτελοῦν τὸν σπουδαιότερον παράγοντα διαστροφῆς τοῦ κόστους.

Ἄλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ οὐδὲν τὸ ἀξιόλογον ἐγένετο μὲ ἀποτέλεσμα τὴν δυσμενῆ ἐξέλιξιν, τὴν ὁποίαν περιγράψαμεν καὶ ἡ ὁποία εἰς τινὰς περιπτώσεις ἐξαγωγίμων προϊόντων εἶχε ἤδη προσλάβει τὴν μορφήν τραγωδίας.

Ἰπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς καθίσταται φανερόν πόσον ἐσφαλμένη ὑπῆρξεν ἡ ἀποδέσμευσις τῶν ἐξαγωγῶν ἀπὸ τὰς εἰσγωγάς, ἡ γενομένη τὸ 1953. Τοῦτο ὅμως δὲν μειώνει τὴν εὐθύνην τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν μὴ πλήρη ἐκμετάλλευσιν τῶν δυνατοτήτων ἐνισχύσεως τῶν ἐξαγωγῶν διὰ τῆς μεθόδου τῶν ἐπ' ἀνταλλαγῆ συναλλαγῶν, ὡς τῆς ἐπέτρεπε καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ καθεστὸς τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ συμβάσεις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ Διυλιστηρίων πετρελαίων καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ πρώτου ἐργοστασίου σακχάρους ἀποτελοῦν κλασσικὰ παραδείγματα εὐκαιριῶν ποὺ ἀπαίσθησαν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνι-

κῶν ἐξαγωγῶν, ὑπαιτιότητα τῆς κυβερνήσεως. Ἄλλ' εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ δὴ ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν μας μετὰ τὰς Ἀνατολικὰς χώρας πολιτικῆ τῆς κυβερνήσεως εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται περαιτέρω ἀνάπτυξιν.

5. Διὰ τὸ μὴ ὑπάρξει ἀμφιβολία ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀρθότητα τῶν προηγηθεῶν παρατηρήσεων εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν πρῶτον τὴν εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς διαθρώσεως τῆς παραγωγῆς κατὰ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περίοδον.

Ὁ ἀκόλουθος πίναξ (σελ. 23) καλλιέργειῶν παρέχει τὸν ἀδιάφευκτον μάρτυρα τῆς παντελοῦς ἀποτυχίας ἀναδιαθρώσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Προκύπτει πράγματι ἐκ τοῦ πίνακος αὐτοῦ ὅτι αἱ γενόμεναι ἐπενδύσεις εἰς τὸν γεωργικὸν ὁδήγησαν μόνον εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ὑφισταμένης διαθρώσεως τῶν καλλιέργειῶν, μετὰ χαρακτηριστικὸν ἀποτέλεσμα τὴν ὑπὲρ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας ἀξίωσιν τῆς παραγωγῆς σίτου. Ἀνίκανος νὰ προβλέψῃ ἐγκαίρως ἡ κυβέρνησις τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν καὶ προνοητικῶς ὅταν τὸ διεπίστωσεν ἔσπευσε νὰ ἐξαγάγῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν 170 χιλιάδας τόννους σίτου μετὰ ζημίαν 350 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, προβαίνει δὲ ἔκτοτε εἰς ἀπεγνωσμένας ἐπιλύσεις πρὸς τοὺς γεωργοὺς νὰ περιορίσουν τὴν αὐτοκαλλιέργειαν, ὡσπὴν ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς συστήματος καλλιέργειας εἰς ἕτερον νὰ εἶναι ἀπλὴ ὑπόθεσις καλῆς διαθέσεως τῶν παραγωγῶν.

Δὲν ἔχομεν ἀντίστοιχον πίνακα παρουσιάζοντα τὴν διάρθρωσιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἄλλὰ δὲν χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια διὰ νὰ διαπιστωθῇ ὅτι καὶ αὐτῆς ἡ φυσιογνωμία παρέμεινε κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον οὐσιαστικῶς ἀμετάβλητος, ἐπ' ὅσον μέλιστα ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὰς ἐξαγωγάς, ἀσήμεντος πάντοτε, ἐμειώθη περαιτέρω προσφάτως.

Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸν ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν αἱ ὁποῖαι περιλήφθησαν εἰς ὅλα τὰ προγράμματα τῆς ἀνασυγκροτήσεως, αἱ μόναι ἰδρυθεῖσαι καὶ λειτουργοῦσαι εἶναι ἡ τοῦ Διπλωματικοῦ τῶν πετρελαίων καὶ τῶν Ναυπηγείων τοῦ Σακαμαγκῆ. Τὸ ἐργοστάσιον Νικελίου τῆς Λαρυμνῆς δὲν λειτουργεῖ, λόγῳ τῶν γνωστῶν τεχνικῶν σφαλμάτων. Ἄλλαι δὲν ἔχουν ἰδρυθῆ διὰ ν' ἀλλάξουν τὴν διάρθρωσιν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς.

Τελευταίως μόνον ἤρχισεν ἡ διαδικασία τῆς ἰδρύσεως βιομηχανίας ἀξέτου καὶ δύο ἐργοστασίων σακχαρώσεως.

Ἐπὶ τὸν βιομηχανικὸν μας ἐξοπλισμὸν, πραγματοποιηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, αἱ ὁποῖαι ὁμῶς εἶναι ὅπως ἀνεπαρκεῖς νὰ μεταβάλουν οὐσιαστικῶς τὴν διάρθρωσιν αὐτοῦ καὶ ἰδιαιτέρως νὰ τὸν καταστήσουν ἐξαγωγικόν.

Ἡ μόνη οὐσιαστικὴ πραγματοποιήσις, προοριζομένη νὰ συμβάλῃ ἔντως εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς οικονομικῆς διαθρώσεως, εἶναι ἡ σχετιζομένη μετὰ τὸν ἐξηλεκτισμὸν, ὅπου ἡ ἀπὸ τοῦ 1950 ἀναληφθεῖσα προσπάθεια συνεχίζεται.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ ἐπίσης καὶ διὰ τὸν Τουρισμὸν.

Έξελίξεις διαθροσσεως μονοετων καλλιεργειων

Σύνολον έκτασεωσ μονοετων καλλιεργειων	1954		1955		1956		1957		1958 (α)	
	χρ. στρεμ.	% συνολ.	χρ. στρεμ.	% συνολ.	χρ. στρεμ.	% συνολ.	χρ. στρεμ.	% συνολ.	χρ. στρεμ.	% συνολ.
Σύνολο	10.446	40,1	10.379	40,0	10.619	41,0	10.888	42,0	11.246	44,0
Λοιπα σιτηρα	7.254	28,0	6.966	27,0	6.835	26,5	6.603	25,6	6.237	24,2
Όσπρια	1.430	5,5	1.420	5,4	1.536	5,3	1.306	5,0	1.294	5,0
Βιομηχανικα	3.150	12,3	3.445	13,1	3.216	12,6	3.174	12,3	3.177	12,3
Λαχανικα γενικωσ	1.420	5,6	1.418	5,4	1.470	5,7	1.465	5,7	1.331	5,1
Κτηνοτροφ. βοσκησ	431	1,8	507	2,0	472	1,8	489	2,1	420	1,6
Κτηνοτροφ. βοσκησ	1.669	6,5	1.836	7,1	1.853	7,1	1.884	7,3	2.035	7,8
Σύνολο	25.800	100	25.959	100	25.826	100	25.809	100	25.740	100

α) Προσπορικα Στοιχεια

Πηγή: Υπουργειον Γεωργιασ

6. Βεβαίως ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς παραγωγῆς δὲν εἶναι ζήτημα μόνον ἐπενδύσεων. Ἄλλ' οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν ἐπίσης ν' ἀμφισβητήσῃ τὸν ἐν αὐτῇ πρωταρχικὸν ρόλον των.

Ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ὕψους τῶν ἐπενδύσεων καὶ ἡ ἐσφαλμένη διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας κατανομή των κατὰ παραγωγικοὺς κλάδους καθίσταται ἐκδηλὸς διὰ τοῦ κατωτέρου πίνακος :

*Ἄκαθαρίστοι ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου
κατὰ τομεῖς παραγωγικῆς δραστηριότητος
1953 — 1958 (εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954)
(εἰς ἑκατομ. δραχμῶν)*

	<u>Μετὰ κρίσιν</u>		<u>Ἄνευ κρίσιν</u>	
Γεωργία—Κτηνοτρ.— Δάση—Ἀλιευθ.— Ἐγγειοβελτιωτικά	4.404	7,6	4.404	8,6
Μεταλλεῖα—Ὀρυχεῖα—Ἀλιεῖα	759	1,2	759	1,5
Βιομηχανία	6.944	11,8	6.944	13,5
Ἐνέργεια κλπ.	5.391	8,9	5.391	10,5
Μεταφοραὶ καὶ ἐπικοινωνίαι	15.907	25,8	6.763	13,2
Κτίσματα κατοικιῶν	17.268	28,6	17.268	34,0
Δημοσίαι Διοικήσεις	1.325	2,4	1.325	2,6
Λοιπαὶ δραστηριότητες	8.262	13,7	8.262	16,1
	60.260	100,0	51.116	100,0

Ἡ σχέση τοῦ συνόλου τῶν ἀκαθάριστων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου πρὸς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προῖον εἰς τρεχοῦσας τιμὰς ἀνῆλθε δι' ὄλοκληρον τὴν ἐξαετίαν εἰς μόνον 15 ο/ο. Ἐὰν δὲ ἀφαιρεθῇ ἡ ἀξία τῶν κλοίων τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐπενδύσεις, ἡ σχέση αὕτη κατέρχεται εἰς μόνον 13,4 ο/ο. Εἰς σταθερὰς τιμὰς τοῦ 1954 αἱ σχέσεις αὗται εἶναι 15,6 καὶ 13,3 ο/ο ἀντιστοίχως. Εἶναι νομίζομεν περὶ τὸν νὸς τονισθῆ ὅτι μὲ τοιαῦτα ποσοστὰ ἐπενδύσεων εἶναι ἐντελὸς ἀνεδαρκικὸν νὰ ὑποστηρίξεται ὅτι κατὰ τὴν ὑπὸ κρίσιν περίοδον ἐξετελέσθη σοβαρὸν ἔργον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Θὰ πρέπη μάλιστα νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ τοῦ πίνακος ἀφοροῦν ἀκαθάριστους ἐπενδύσεις, περιλαμβάνουν δηλ. τὰ κονδύλια ἀποσβέσεων καὶ συντηρήσεως τοῦ ἤδη ὑφισταμένου παγίου κεφαλαίου. Περιλαμβάνουν ἐπίσης διάφορα κονδύλια, ὡς τεχνικὰ ἐπιδόματα δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ δαπάναις προσελύσεως τοῦ κοινῶν εἰς τὴν κατάθεσιν θεμελίων λίθων, τὰ ὁποῖα συνήθως δὲν θεωροῦνται ὡς ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Περιλαμβάνουν τέλος καὶ τὰ ἀπολεσθέντα ἄριστικῶν κεφάλαια, ὡς εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς Λαρόμνης καὶ τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ὅπου ἐκ τεχνικῶν σφαλμάτων ἢ καθυστερήσεων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, αἱ ἐπενδύσεις αὗται ἀπέτυχον συνολικῶς ἢ μερικῶς.

Ἡ κατανομή ἐξ ἄλλου τῶν ἐπενδύσεων κατὰ παραγωγικούς τομείς ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μέγιστον τμήμα τῶν ἐστράφη πρὸς μὴ παραγωγικὰ κατευθύνσεις. Λεπτομερῆς ἕμια ἀνάλυσις τοῦ γεγονότος αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατος καθ' ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ οὐδέποτε ἔδωκεν εἰς τὴν δημοσιότητα πλήρη κατάλογον τῶν ἔργων καὶ τῶν ἀντιστοίχων δαπανῶν. Χαρακτηριστικὸν πάντως τῆς τοιαύτης κατανομῆς εἶναι ὅτι τὰ 68,1 ο/ο τοῦ συνόλου τῶν ἐπενδύσεων ἢ τὸ 63,3 ο/ο αὐτῶν, ἐὰν ἀφαιρεθοῦν τὰ πλοῖα, ἀπεροφήθη ἀπὸ τὰς μεταφορὰς, τὰ κτίσματα καὶ κλιμακίαι δραστηριότητος, ἀπὸ τομείς δηλ. οἱ ὅποιοι κατὰ ἓνα περιορισμένον τμήμα μόνον δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς αὐξάνοντες τὸ παραγωγικὸν δυναμικὸν τῆς χώρας.

7. Ἡ διαπιστωθεῖσα ἀνεπάρκεια τοῦ συνολικοῦ ὕψους τῶν ἐπενδύσεων ὁφείλεται ἐκτὸς τῶν γενικῶν λόγων, οἱ ὅποιοι τοὺς προεκάλεσαν καὶ τοὺς ὁποίους ἀνεύλασαν ἀνωτέρω, καὶ εἰς τὸ μεγάλον ὕψος τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν. Αὗται πράγματι κυμαίνονται (μετὰ τῶν ἀντιστοίχων συντάξεων) κατὰ τὴν περίοδον 1955-58 μεταξύ 7,2 καὶ 8,3 ο/ο τοῦ καθαροῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, ἐνῶ εἰς τὸ Βέλγιον ἀνέρχονται εἰς 2,1 ο/ο, εἰς Ἰταλίαν 2,5 ο/ο, εἰς Νορβηγίαν 4,4 ο/ο, εἰς Ὀλλανδίαν 6 ο/ο, εἰς Γαλλίαν 7,7 ο/ο καὶ εἰς Μ. Βρετανίαν εἰς 8,7 ο/ο.

Πέραν τούτων ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ἐπενδύσεων ὁφείλεται καὶ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ κυβερνήσις ἐπιλανθίθη οἰκτρῶς, εἰς τὰς ἐπὶ τῶν φορέων τῶν ἐπενδύσεων ἀπόψεις καὶ προσδοκίας τῆς. Τεῦτο δὲ εἶχεν ἰδιαιτέρην ἔλασ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς κατευθύνσεως, τὴν ὅποιαν ἔλαβον.

Οὕτω διὰ μὲν τὰς δημοσίας ἐπενδύσεις ἡ Κυβέρνησις ἐστράφη διὰ τὴν πραγματοποίησίν των εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, μὲ ἀποτέλεσμα λόγῳ τῆς ἀνεπάρκειας αὐτῶν νὰ ἐκτελέσουν ἔργον ἐξερχόμενον τῶν συνήθων ἀσχολιῶν των, νὰ μὴ πραγματοποιηθοῦν ποσῶς ἢ νὰ ἐκτραποῦν πρὸς ἄλλους τῶν προκαθορισθέντων τομείς. Εἰς τὴν παράγοντα αὐτὴν ὁφείλεται ἰδίως ἡ καθυστέρησις ἰδρύσεως τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν, πρὸς θεραπείαν τῆς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις προέβη ἐσχάτως μόνον εἰς τὴν ἔβρυσιν τοῦ Ο.Β.Α. Εἰς τὸν παράγοντα αὐτὸν ἐπίσης πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἡ στροφὴ τῶν ἐπενδύσεων πρὸς ἔργα ἰδοποιίας καὶ μικρὰ ἐγγυεωβελτιωτικὰ ἔργα διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὁποίων αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι, διαθέτουσαι πῆραν ἐκ τοῦ παρελθόντος, ἤδυναντο νὰ ἀπορροφήσουν ἐγκαίρως πιστώσεις, αἱ ὅποιαι δι' ἄλλους σκοποὺς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀπορροφηθοῦν.

Ἄλλ' ἐξ ἴσου οἰκτρά ἦτο ἡ πλάνη τῆς κυβερνήσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰδιαιτικὴν πρωτοβουλίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐστῆριζεν ἔλας τῆς τὰς ἐλπίδας ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔβρυσιν τῶν νέων βιομηχανιῶν, τὰς ὁποίας προϋποθέτει ἡ ἐκβιομηχάνησις.

Ἡ διάψευσις τῶν προσδοκιῶν τῆς κυβερνήσεως ἐν προκειμένῳ ὑπῆρξεν σγεδὸν ἀπόλυτος. Διότι ὡς συμβαίνει εἰς ἔλας τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας

ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι ἀνίκανος νὰ ἀναλάβῃ τὰς εὐθύναις νέων ἐπιχειρήσεων, τῶν ὁποίων ἡ Ἱδρυσις προϋποθέτει σοβαρὰν συγκέντρωσιν κεφαλαίων καὶ τῶν ὁποίων ἀγνοεῖ αὐτὴ τὰς τεχνολογικὰς συνθήκας λειτουργίας ὡς καὶ τὴν ἀπόδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας αὐτὰς τὸ κράτος ἔλαβε πάντοτε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἱδρύσεως τῶν νέων βιομηχανιῶν διὰ τῆς δημιουργίας ἐνὸς εἰδικοῦ φορέως, τῆς μορφῆς τῶν Development Corporations, τὰς ὁποίας μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀποδοτικότητός των παραχωρεῖ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν.

Ἐνῶ δὲ δὲν ἐπροχώρησε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἡ κυβερνήσις εἰμὴ μόνον ἐσχάτως καὶ μάλιστα ἀτελῶς διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ O.B.A., ἀφῆσε τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν ἀνευ ὀργάνου ἐνασχήτησεως τῆς μακροπροθέσμου πίστεως, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύνατο αὐτὴ νὰ ἀντλήσῃ τὰ ἀπαραίτητα δι' αὐτὴν κεφάλαια διὰ μακροπροθέσμους ἐπενδύσεις.

8. Ἡ πολιτικὴ τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος ὠδήγησεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὰς Τράπεζας, πρᾶγμα φυσικὸν ἄλλως τε, ἐφ' ὅσον μὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῆς περιόδου τοῦ πολέμου ἐμειοῦτο προοδευτικῶς ἡ ψύχωσις τῆς χρυσῆς λίρας εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἀλλὰ καὶ διεθνῶς. Ἐκ τῶν προαναφερθέντων ὁμοῦ λόγων ἀποδείχθη ἀρκεθόντως, διατὶ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶναι ἀπρόθυμος νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ, μὲ ἀποτέλεσμα αὐτὰι ἀπὸ ἐπὶ νὰ λιμνάζουν. Ἄλλ' ἐκ τῶν ἰδίων λόγων κατέστη ἀδύνατος ἡ παρ' αὐτῆς ἀξιοποίησις τῶν τεραστίων δυνατοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν δι' ἀντλήσιν κεφαλαίων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Ἐξηγήθη ἔξ ἄλλου διατὶ οὐδὲ τὸ Κράτος ἠδυνήθη νὰ τὰς ἀξιοποιήσῃ. Οὕτω καὶ αἱ σχετικῶς περιορισμέναι περιπτώσεις ἐπιτυχίας πιστώσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ παρέμειναν ἀχρησιμοποίηται, ὡς συμβαίνει μὲ τὴν περίπτωσιν τοῦ γερμανικοῦ δανείου καὶ τῶν γερμανικῶν πιστώσεων.

Ἐν προκειμένῳ δὲν νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ ἀτομία τῆς Κυβερνήσεως νὰ προβῇ εἰς ρύθμισιν τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους, ἡ ὁποία θὰ τῆς ἐπέτρεπε τὴν ἐπιτυχίαν χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν Διεθνή Τράπεζαν καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς πρὸς αὐτὴν διεθνεῖς ὀργανισμοὺς ὑπὸ λίαν εὐνοϊκοῦ ὄρους. Σημειωθῆτω δὲ ὅτι ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Κίνα εἶναι αἱ μόναι χώραι, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν σημερινὴν περίοδον δὲν ἔχουν προβῇ εἰς τοιαύτην ρύθμισιν τοῦ ἐξωτερικοῦ των χρέους, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Ρωσία ἤρχισε πρὸ μηνῶν διαπραγματεύσεις διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν προπολεμικῶν χρεῶν τῶν Βαλτικῶν Χωρῶν Ἑσθονίας, Λεττονίας καὶ Λιθουανίας.

Ἐξ ἀνικανότητος ἐπομένως τῆς κυβερνήσεως καὶ οὐχὶ ἐξ ἀντικειμενικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι προβάλλονται συνήθως, ὀφείλεται ἡ μὴ πραγματοποιήσις ἐπενδύσεων εἰς τὸ ἐπιβαλλόμενον ὕψος καὶ κατεύθυνσιν.

Ὁ μῦθος, ὅτι τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἐμποδίζει ἡ ἑλλειψίς

κεφαλαίων, κατέπεσαν από μακροῦ καὶ οὐτε καὶ αὐτὴ ἡ κυβέρνησις πλέον τὸν ἐπικαλεῖται, ὡς παράγοντα καθυστερήσεως τῆς ἀναπτύξεως.

9. Ἐτέρα βασικὴ ἀδυναμία τῆς ἀσκηθείσης οικονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ παντελής ἔλλειψις προσπάθειας ἀντιμετωπίσεως τοῦ παράγοντος κόστους, τὸν ὁποῖον, ἐρ' ὅσον μάλιστα ἡ κυβέρνησις ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς εἰς τὸν διεθνή συναγωνισμόν ἔπρεπε νὰ προσέξῃ κατὰ τρόπον ἰδίως ἰδιαίτερον.

Ἡ ἐν προκειμένῳ προσπάθεια περιορίσθη εἰς τὴν μείωσιν τοῦ τόκου καὶ τὴν καθήλωσιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων. Ἐπὶ τῆς δευτέρας ἡ κυβέρνησις ἐπέδειξε πράγματι συνέπειαν καὶ ἀποφασιστικότητα, ὅσῃν εἰς ὀλίγας ἄλλας περιπτώσεις. Ὀλίγον ὅμως κατ' ὀλίγον ὑπεχρεώθη ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων πρὸς τὸν τιμάρθισμον. Καίτοι δὲ αὕτη δὲν εἶναι ἀκόμη πλήρης ἀποτελεῖ ἤδη ἓνα παράγοντα ὁ ὁποῖος καθιστᾷ δυσμενεστέραν τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος μὴ ἐξυγιανθείσης ἑλληνικῆς παραγωγῆς ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ διεθνoῦς συναγωνισμοῦ. Συντελέσθη ἀντιθέτως σημαντικὴ καὶ μόνιμος ἐξυγίανσις εἰς τὸν τομέα τοῦ τόκου, ἰδίως κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον.

Ἡ ἔλλειψις ἐν τούτοις ὀργάνου ἐνασχήσεως τῆς μακροπροθέσμου πίστεως ἠμπόδισεν εἰδικώτερον τὴν ἐξυγίανσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅσων τοὐλάχιστον διαθέτουν ἐξ ἀντικειμένου τὰ στοιχεῖα τῆς βιωσιμότητος. Αὗται δανειζόμενα βραχυπροθέσμως διὰ μακροπροθέσμως ἀνάγκας ὠθηρήθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς κατὰστασιν πραγματικῆς ὀδυναμίας, λόγω τῶν συνεχῶς αὐξανόμενων ἐπιβαρύνσεων ἐκ τόκων ὑπερπλημίας κ.τ.λ. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ καθεστώτος τῶν παγωμένων πιστώσεων, ἐξ Ἑλλάδος καὶ ἡ ἄρῃεν διὰ τὴν ἀποτροπὴν κοινωνικῶν προβλημάτων διατήρησις ἐν λειτουργίᾳ ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἐκλείψει, ἠμπόδισεν τὴν ὅλην βιομηχανίαν νὰ ἐξυγιανθῇ διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῶν νεκρῶν κλάδων, ἐνῶ ἡ ἐσχάτως ἐφαρμοζομένη πολιτικὴ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν πρὸς τὰς Τραπεζὰς, τὰς ἀπελευθερώνει ἀπὸ κάθε ἐλεγχον, ἵνα συνεχίσουν ἀνεμπόδιστοι καὶ εἰς τὸ μέλλον τὴν παλαιὰν τακτικὴν των.

Ἀνάλογος ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀσκηθεῖσα πολιτικὴ εἰς τὴν γεωργίαν. Οὐδεμία σκέψις ἐπιεκάτησεν διὰ τὴν περιστολὴν τοῦ κόστους, οἱ δὲ ἀγρόται ἀρνήθησαν νὰ αὐξάνουν τὴν παραγωγὴν των ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἐμπνεύσεών των, ἄνευ τῆς ἐπιβαλλομένης χειραγωγήσεως αὐτῶν, πρὸς καλλιέργειας ἀνταποκρινόμενας πρὸς τὴν ζήτησιν, ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, ἄνευ ἐπιλογῆς τῶν καλύτερων ποικιλιῶν, ἄνευ ὀργανώσεως τῆς συντηρήσεως καὶ διακινήσεως τῶν προϊόντων των.

Ἡ πολιτικὴ τῶν ἐπενδύσεων εἶναι βεβαίως εἰς τῶν σπουδαιότερων παραγόντων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἀναμορφώσεως τοῦ κόστους ἐν μιᾷ οικονομίᾳ. Ἄλλ' ὡς ἐφηρμόσθη αὕτη ἐλάχιστα συνέβαλεν εἰς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Οὕτω

διὰ τὴν γεωργίαν ἀνευ συγχρόνων ἐγκαταστάσεων συσκευασίας, διαλογῆς, διατηρήσεως καὶ διακινήσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων, τὸ κόστος διαμορφοῦται εἰς ἐπίπεδα ἀνίκαια ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν διεθνή συναγωνισμόν. Τοιαῦται ἐπενδύσεις, ἐν τούτοις δὲν συνετελέσθησαν, παρὰ εἰς μικροτάτην κλίμακα.

Ἡ Ἴθρσις τοῦ Διυλιστηρίου πετρελαίου, δὲν ἐξεσφάλισεν εὐθηνά κάσιμα εἰς τὰς βιομηχανίας καὶ εἰς τὰς μεταφοράς. Τὸ ρεῦμα τῆς ΔΕΗ, λόγῳ τοῦ τρόπου χρηματοδοτήσεως τῶν νέων ἔργων ἰδίως, στοιχίζει πολὺ καὶ ἀποκλείει τὴν δυνατότητα ἰδρύσεως ἠλεκτροβόρων βιομηχανιῶν. Ὡς γνωστὸν διὰ τὴν λειτουργίαν βιομηχανίας ἀλουμινίου ἀπαιτεῖται ρεῦμα πρὸς 0,10 δρχ. τὸ ΩΧΒ. Τοῦτο ἡμῶς στοιχίζει εἰς τὴν ΔΕΗ σήμερον 0,35 δρχ. Καὶ διὰ τὰς ὑφισταμένας ἡμῶς βιομηχανίας, τὸ τιμολόγιον τῆς ΔΕΗ εἶναι πολὺ ὑψηλόν, ἐν σχέσει μὲ ἄλλας χώρας.

Ἄλλὰ καὶ αἱ ἐπενδύσεις εἰς τὸν τομέα τῶν μεταφορῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν κατὰ ἓνα μικρὸν μόνον ποσοστὸν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὅτι συμβάλλουν εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κόστους μεταφορᾶς, καθ' ὅτι μέγα ποσοστὸν αὐτῶν ἀπεροφήθη ἀπὸ ἔργα διακοσμήσεως καὶ ἐπιδείξεως ἐναντι ἄλλων πολὺ οὐσιαστικωτέρων.

Αἱ ἐκ τῆς γραφειοκρατίας καὶ τῶν κοινωτικῶν ἀσφαλίσεων τέλος ἐπιβαρύνσεις τοῦ κόστους παραγωγῆς τῶν ἐπιχειρήσεων, ὄχι μόνον δὲν ἐμειώθησαν, ἀλλ' εἰς πλείστας περιπτώσεις ἠυξήθησαν.

10. Τέλος ἡ περισσώτερον ἐκδηλος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ὑποτιμήσεως ἀνεπάρκεια τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας διὰ τὴν ἀνάληψιν μιᾶς ἐντόνου προσπάθειας ἀναπτύξεως ἤτο κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ἡ πλημμελής ὀργάνωσις τῶν φορέων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Τὸν παράγοντα ἡμῶς αὐτὸν παρεγνώρισεν, ἡ μᾶλλον ἐστάθη ἀδύνατον νὰ θεραπεύσῃ κατὰ στοιχειωδῶς ἱκανοποιητικὸν τρόπον ἡ κυβέρνησις, καθ' ὅλην τὴν ἐπακολουθήσαντα περίοδον.

Βεβαίως τὸ πρόβλημα προσλαμβάνει τὴν ἐξυτέραν του μορφήν εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπενδύσεων. Λόγῳ ἐλλείψεως καταλλήλων φορέων, περιορίσθησαν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, εἰς πολὺ κατώτερα ἐπίπεδα τῶν ἐπιτρεπομένων ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς συνθήκας καὶ ἐστράφησαν πρὸς κατευθύνσεις οὐχὶ πάντοτε τὰς ἐνδεδειγμένας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας μας, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν κατασπατάλησιν πολυτίμων κεφαλαίων.

Εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα μάλισ πρὸ τινὸς ἰδρύθη ὁ ΟΒΑ, ἐνῶ ἡ ἀνάγκη ὑφίστατο ἀπὸ μακροῦ. Ὅργανον ἐνασκήσεως μακροπροθέσμου βιομηχανικῆς πίστεως δὲν ὑπάρχει ἀκόμη ὡς ἤδη ἐλέχθη.

Ἄλλ' ἡ ἐλλείψις τῶν καταλλήλων φορέων ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου ἔντονος καὶ ἐπιζημία εἰς τὰς συνετελείας τῆς ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον καὶ τὴν τοποθέτησιν ἰδίως τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν. Ἀντιληφθεῖσα τὸ κενὸν ἀπὸ τριετίας περίπου ἡ Κυβέρνησις συνεχῶς ἀναγγέλλει

ώς επικειμένην τὴν λήψιν μέτρων διὰ τὴν δημιουργίαν φορέων διὰ τὴν λησμονήσῃ τὴν ἐπομένην, ἢ ὅπωςδήποτε νὰ τὴν ἀναβάλῃ πρὸς μεγαλύτεραν μελέτην.

Ἡ κρατικὴ μηχανή, τέλος παραμένει οὐσιαστικῶς ἀμετάβλητος ὅπως διεμορφώθη εἰς περιόδους κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κράτους ἀπὸ οικονομικῆς ἀπόψεως ἦτο τελείως διάφορος, καὶ ὅπως διεστρεβλώθη ἀπὸ τὴν Κατοχήν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐπανειλημμένως ἐξηγγέλθη ὡς επικειμένη ἀναμόρφωσις εἰς ἐπιτελικὸν ὄργανισμὸν τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς καὶ τὸ ὅποιον παραμένει ὡς εἶχε κατὰ τὸ 1953.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ θέματος δὲν χρειάζεται νὰ ἐκτεταθῶμεν περισσότερο.

11. Αὐτὴ εἰς τὰς γενικάς τῆς γραμμῆς ὑπῆρξεν ἡ ἀσκηθεῖσα μετὰ τὴν ὑπότιμησιν καὶ δὴ μετὰ τὸ 1955 οικονομικὴ πολιτικὴ, ἥτις ὠδήγησεν εἰς τὴν κατάστασιν τὴν ὅπου περιεγράψαμεν εἰς τὸ Μέρος II τῆς παρούσης ἐρέυνης.

ΜΕΡΟΣ IV. — ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1958 εἰσοδος τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας εἰς φάσιν ὑφέσεως, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν πανταχόθεν σχεδὸν ἀσκηθεῖσαν κριτικὴν τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως, ὡς ὅπως ἐμπειρικῆς καὶ ἀσυντονίστου, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐν σπουδῇ ἐξηγγελίαν, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1959, ἐνὸς «Προσωρινοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως» διὰ τὴν περίοδον 1959-63. Μὴ ἔχουσα ὅμως ψευδαισθήσεις περὶ τῆς ποιότητος τοῦ προγράμματος ἐκείνου, τὸ ἔχαρακτήρισεν ἡ ἰδία ἡ κυβέρνησις «ὡς ἀπλοῦν γινώμονα ἐπιδιωκτέων σκοπῶν καὶ μέσων» καὶ ὑπέσχετο τὴν ὀριστικοποίησίν του ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους.

Σημειωθήτω ὅτι ἀνάλογα προγράμματα εἶχον καταρτισθῆ ἑκπενημιμένως ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, ἡ ἰδία δὲ ἡ Κυβέρνησις τῆς ΕΡΕ εἶχε καταρτίσει δύο τοιαῦτα τὸ 1956 καὶ τὸ 1958, τὰ ὅποια ἐχρησιμοποίησεν ἰδίως διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν αἰτήσεων τῆς περὶ αὐξήσεως τῆς ξένης βοήθειας. Λόγω τῶν προγραμμάτων ἀκριβῶς τούτων προέβαλλε πάντοτε τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς ἀνάκαθεν ἤσκειτο ἐπὶ τῇ βάσει συγκεκριμένους προγράμματος.

Ἰπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς τὸ προσωρινὸν πενταετὸς πρόγραμμα, τὸ ὅπολον διεφημίθη ὡς σταθμὸς εἰς τὴν οἰκονομικὴν μας ζωὴν, οὐδεμίαν ἄλλην σημασίαν εἶχε παρ' ὅτι ἀπετέλει ἐπίσημον ὁμολογίαν τῆς κυβερνήσεως, ὅτι οἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰσχυρισμοὶ τῆς περὶ προγραμματισμένης πολιτικῆς ἦσαν ἀνακριβεῖς, ὡς καὶ διαβεβαίωσιν ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ κατέβαλλε σοβαρὰν προσπάθειαν νὰ θεραπεύσῃ τὸ κακόν. Δὲν χρειάζεται ἐπομένως ν' ἀσχοληθῶμεν περισσότερο μὲ αὐτὸ ἐνταῦθα.

Ἐν ἔτος ἀκριβῶς ἀργότερον, τὴν 9ην Ἀπριλίου 1960, ἐξηγγέλθη ἀπὸ ὀριστικὸν πενταετὸς πρόγραμμα, καταρτισθὲν καὶ τοῦτο οὐχὶ ὑπὸ εἰδικοῦ ὄργανου προγραμματισμοῦ, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπεβάλλετο καὶ ὑπεδεικνύετο παρὰ πάντων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς αὐτῆς μικρᾶς ὁμάδος ὑπαλλήλων τοῦ Ἰπουργείου Συντονισμοῦ, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν Ἰταλῶν εἰδικῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Καθηγητὴν Π. Σαρατσένο.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο κατὰ τὴν παγίαν τακτικὴν τῆς κυβερνήσεως δὲν ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἀλλὰ διὰ τοῦ τύπου καὶ τοῦ ραδιοφώνου. Ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία δέ, ἡ ὅποια ἐδόθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν νὰ ἀσχοληθῇ κατὰ τινα τρόπον μὲ τὸ ἐπιτελικὸν σχέδιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Κυβέρνησις σκέπτεται ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα τοῦ οἰκονομικοῦ μέλλοντος τῆς Χώρας, δὲν ἐδόθη παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς

συζητήσεως σχετικής επερωτήσεως του γράφοντος την 29ην Ἀπριλίου 1960¹.

2. Τὸ ὀριστικὸν πενταετές ἐν συγκρίσει μὲ τὸ προσωρινὸν καὶ τὰ προηγηθέντα παρουσιάζει σημαντικὴν πρόοδον ἀπὸ ἀπόψεως κομψότητος διατυπώσεως καὶ ἐσωτερικῆς συνεπειᾶς. Εἶναι δὲ πολὺ ἀρτιώτερον τῶν προηγηθέντων ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν βᾶσιν του. Ἐχει τὸ προσὸν ὅτι ἐμφανίζει κατὰ ἓνα ἀρκετὰ σαφῆ τρόπον τὴν μορφήν τῆς ἀναδιαρθρώσεως, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὑποστήῃ ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς. Εἶναι ἐπίσης πολὺ ρεαλιστικώτερον, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀντιλήψεις περὶ τοῦ ρόλου τῆς δημοσίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἀντιστοίχως κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀναπτύξεως. Ἐγκαταλείπονται πράγματι εἰς αὐτὸ αἱ πομπώδεις «ὁμολογίαι πίστεως» εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, αἱ ὁποῖαι ἐχαρακτήριζον τὸ προσωρινὸν καὶ αἱ ἐκτιθέμεναι ἀπόψεις εἶναι πολὺ πλέον συγκρατημέναι καὶ ρεαλιστικαί.

Ἀτυχῶς ὅμως εἰς αὐτὰ καὶ μόνον περιορίζονται τὰ προσόντα του, διότι πέραν αὐτῶν ἔχομεν τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἰδίων ἀδυναμιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐχαρακτήριζον τὰ προηγηθέντα αὐτοῦ.

3. Παρὰ τὴν ἐπίφασιν ὀργανικῆς ἐνότητος, τὸ πενταετές πρόγραμμα ἀποτελεῖται οὐσιαστικῶς ἀπὸ δύο ἐντελῶς χωριστὰ τμήματα. Τὸ πρῶτον τούτων ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸ Μέρος I τὸ ἐπιγραφόμενον «Αἱ Προοπτικαὶ ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας κατὰ τὴν προσεχῆ 10ετίαν» καὶ τὸ Κεφάλαιον Βον τοῦ Μέρους II «Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προγράμματος κατὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν». Τὸ τμήμα τοῦτο εἶναι προφανῶς ἡ εἰσφορά τῶν Ἰταλῶν προγραμματιστῶν.

Τὸ δευτέρον τμήμα ἀντιθέτως, προὶόν προφανῶς κατὰ κῆριον λόγον τῆς ὑπερσίας τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸ Μέρος II τοῦ προγράμματος : «Ἡ ἀνάπτυξις τῶν τομιῶν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας κατὰ τὴν προσεχῆ δετίαν» καὶ ἀπὸ τὸ Μέρος III «Ἡ πολιτικὴ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως».

3. Ἐξ ἐξέτάσεωμεν τὰ δύο τμήματα χωριστὰ, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸ πρῶτον.

Τοῦτο ἐξαντλεῖται εἰς τὴν ἐξῆς μαθηματικὴν ἄσκησιν. Καθοριζομένης ὡς βασικῆς ἐπιδιώξεως κατὰ τὴν προσεχῆ πενταετίαν καὶ δεκαετίαν ἐπιτεύξεως ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 6 ο/ο ἑτησίως, ἐπιχειρεῖται νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἐπιβαλλομένη διὰ τὴν πραγματοποίησιν ταύτης μεταβολὴ τῶν λοιπῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν. Τοῦτο δὲ καὶ γίνεται ἐν λεπτομερείᾳ.

Ὅπου καθορίζεται πράγματι ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ρυθμὸς τῆς αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ βιαντοποιητικὸν ὕψος ἐσωτερικῶν ἀποταμιώσεων καὶ ποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ κεφα-

1. Ἡ παρούσα πραγματεία ἀποτελεῖ ἀνάπτυξιν τῆς ὡς ἑνω ἐπερωτήσεως.

λαίου δια νὰ ἐπιτευχθῆ τὸ ἐπιβαλλόμενον ὄψος ἐπενδύσεων. Καθορίζεται ἐπίσης ποίας μεταβολᾶς ἀπὸ ἀπόψεως συνθέσεως καὶ μεγέθους πρέπει νὰ ὑποστῆ ἡ ἑλληνικὴ παραγωγή. Καθορίζεται ὡσαύτως ποίαι μεταβολαὶ ἀπὸ ἀπόψεως συνθέσεως καὶ ὄψους πρέπει νὰ ἐπέλθουν εἰς τὰς ἐξωτερικὰς συναλλαγὰς, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῆ τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὰς ἐπενδύσεις μέγεθος ἐξωτερικῆς ἐνισχύσεως. Καθορίζεται ἐπίσης πόση πρέπει νὰ εἶναι ἡ αὐξησης τῆς παραγωγικότητος κατὰ παραγωγικούς κλάδους καὶ ποία ἡ αὐξησης τῆς ἀπασχολήσεως διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ τὸ ἐπιδιωκόμενον ὄψος ἔθνικου εἰσοδήματος.

Ἡ ἐργασία αὕτη παρουσιάζει ἐξωτερικῶς μίαν κομψότητα, ἡ ὁποία πείθει ὅτι εἶναι προῖον σοβαρᾶς μαθηματικῆς ἐπεξεργασίας τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐπέθηκαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Ἱταλῶν μελετητῶν. Ἐπειδὴ ὅμως οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τῆς ἀκολουθηθείσης μεθοδολογίας, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τύχη ἀντικειμενικῆς κριτικῆς ἐνταῦθα, Ἐκδηλῶν ὅμως μειονέκτημα τῆς ὅλης ἐπεξεργασίας εἶναι ὅτι δὲν περιλαμβάνει καὶ καθορισμὸν τῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ γίνωνται κατ' ἔτος εἰς τοὺς καθ' ἑκάστον τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Τὸ θέμα ἐπιμένει τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν σχετικῶν προτεραιοτήτων παραβλέπεται, πρῶτον πού ἀποτελεῖ σοβαρωτάτην ἀτέλειαν, περιορίζουσαν τὰ μέγιστα τὴν πρακτικὴν χρησιμότητα τῆς ὅλης ἐργασίας.

Δὲν ἔχει ἐπιμένει μεγαλυτέραν ἀξίαν διὰ τὸν ἀναγνώστην, εἰμὴ ὅτι παρέχει μίαν εἰκόνα τῶν διαρθρωτικῶν καὶ ποσοτικῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ὑποστῆ ἡ ἑλλην. οἰκονομία διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ἐπιδιωκόμενη αὐξησης τοῦ ἔθνικου εἰσοδήματος εἰς τὸ τέλος τῶν δύο αὐτῶν χρονικῶν περιόδων. Βεβαίως ἡ αὐξησης αὕτη θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ δι' ἄλλης μορφῆς μεταβολῶν τῆς οἰκονομίας. Δὲν ἀναφέρεται ἐν τούτοις διατὶ ἡ προβαλλομένη λύσις εἶναι ἡ μόνη ἢ ἔστω ἡ καλλυτέρα.

4. Τὸ δεύτερον τμήμα προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τὰς συγκεκριμένας ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι θὰ μεταβάλουν τὴν θεωρητικὴν εἰκόνα τοῦ πρώτου τμήματος εἰς πραγματικότητα κατὰ τὴν πρώτην πενταετίαν. Ἀνάλογος ἐπεξεργασία διὰ τὴν ὅλην δεκαετίαν δὲν γίνεται.

Ἡ ἔννοια τοῦ «προγράμματος» ὡς ἐπιτελικοῦ σχεδίου ἐνεργείας περιλαμβάνει βεβαίως ὄχι μόνον καθορισμὸν συγκεκριμένων ἐπιδιώξεων, ἀλλὰ καὶ συγκεκριμένης πολιτικῆς, βασικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ὁποίας εἶναι ἡ χρονικὴ κλιμάκωσις τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων τῆς, ὡς καὶ προσδιορισμὸν τοῦ καταλλήλου ὀργανωτικοῦ μηχανισμοῦ διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἀσκηθῆ ἡ πολιτικὴ αὕτη.

Εἰς τὸ πρῶτον τμήμα καθωρίσθησαν, ὡς ἤδη ἀνεφέρθη, αἱ βασικαὶ ἐπιδιώξεις. Εἰς τὸ δεύτερον ὅμως τμήμα, δὲν γίνεται ἐπαρκὴς καθορισμὸς τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ μηχανισμοῦ ἀσκήσεώς τῆς.

Ἄλλὰ διὰ νὰ γίνωμεν σαφέστεροι : καὶ πρῶτον ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς πολιτικῆς. Δὲν ἀρκεῖ βεβαίως νὰ λέγωμεν ὅτι διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ γενικοῦ ἀπο-

τελέσματος χρειάζονται επενδύσεις όρισμένου ύψους κατά παραγωγικούς τομείς. Χρειάζεται να καθορισθ^η σαφώς και τ^ο ποσοστ^{όν} π^ού θ^ά διατεθ^ή κατ' έτος εις έκαστον τομέα. Δι^ότι εάν υποθέσωμεν ότι διά τ^{ης} άλλα επενδύσεως άναμένομεν τ^ο β^ήτα αποτέλεσμα επί του έμπορικ^ο ίσοζυγίου, δέν είναι δυνατόν τ^ο αποτέλεσμα να επέλθ^η, εάν ή επένδυσις γίν^η π.χ. τ^ο 4ον έτος και όχι τ^ο 1ον έτος του προγράμματος. Καθυστέρησις μίας επενδύσεως εις τ^{όν} ένα τομέα ζημιώνει τ' αποτελέσματα τ^{ών} επενδύσεων όχι μόνον εις αυτόν αλλά και εις τ^ούς άλλους τομείς. Τ^ο στοιχείον του χρονικ^ο προσδιορισμού έλλείπει παντελ^{ώς} από τ^ο τμήμα αυτό του προγράμματος, του όποιου έπρεπε να είναι τ^ο θεμέλιον.

Πέραν αυτού δέν άρκεί να αναγράφεται ένα συνολικ^{όν} κονδύλιον διά τ^{άς} επενδύσεις, π^ού χρειάζονται κατά τομέα. Είναι άπαραίτητος και ή ανάλυσις του. Διά τ^ά έργα όμως τ^ά όποια θ^ά συντελεσθ^{ούν} διά του καθορισμένου ύψους επενδύσεων δέν υπάρχει ικανοποιητικ^{ός} προσδιορισμός τ^{ης} πραγματικ^{ής} των αξίας. Εις τ^{όν} βιομηχανικ^{όν} τομέα, έ.π., καθορίζεται ότι πρέπει να γίν^{ουν} επενδύσεις 5 δισεκα. δρχ. τ^ο 1964. Δι' ούδεμίαν όμως σχεδ^{όν} τ^{ών} προτεινομένων βιομηχανικ^{ών} καθορίζεται βάσει ήλεγμέν^{ων} στοιχείων πόσον θ^ά στοιχίσ^η ή ίδρυσις των. Ούτως όμως τ^ο σύνολον μένει άθεμελιωτόν.

Τ^ο μέγεθος του δυνατόν εν προκειμέν^ο σφάλματος άποδεικνύεται από τ^{ήν} πείραν του παρελθόντος. Ούτω τ^ά φράγματα του 'Αξιού, 'Αλιάκμονος και 'Αχελώου προπρολογίσθησαν εις 90 εκ. δρχ. άπερρόφησαν δε 300 εκ. δρχ. χωρίς άκόμη να συμπληρωθ^{ούν}. Τ^ο Ύδροηλεκτρικ^{όν} έργον του Μέγδοβα, προπρολογίσθη τ^ο 1955 εις 19 εκ. δολλ., έστοίχησε δε 30 έκκατ. δολλ. Τ^ο Διυλιστήριον πετρελαίου προπρολογίσθη εις 11 έκκατ. δολλ. περίπου και έστοίχησε 22 εκ. δολλ.

'Αλλ' όταν εν έργον είναι δυνατόν ν' άπορροφήσ^η τόσον μεγαλύτερας επενδύσεις τ^{ών} προπρολογισθεισών, άπομένον βεβαίως πολύ ολιγώτερα κεφάλαια διά τ^ά υπόλοιπα, με τελικ^{όν} αποτέλεσμα τ^{ήν} ματαίωσιν έπιτεύξεως τ^{ών} βασικ^{ών} επιδιώξεων του προγράμματος.

'Αλλ' ή έννοια τ^{ης} πολιτικ^{ής} διά τ^{ήν} πραγμάτωσιν ενός προγράμματος δέν έξεντελείται βεβαίως εις τ^{όν} ύπολογισμ^{όν} μόνον τ^{ών} επενδύσεων. Περιλαμβάνει τ^{ήν} διατύπωσιν συγκεκριμένης σειράς μέτρων ικαν^{ών} να κινητοποιήσουν τ^ούς διαθέσιμους πόρους π^ρός έπίτευξιν τ^{ών} καθορισθεισών επιδιώξεων. 'Από τ^{ης} άπόψεως όμως αύτ^{ης} τ^ο πρόγραμμα είναι έντελ^{ώς} νεφελώδες, περιοριζόμενον να επαναλαμβάν^η μονοτόμως ότι θ^ά συνεχισθ^ή ή άκολουθουμένη πολιτικ^ή ή θ^ά ληρθ^{ούν} δια τ^ά ένδεικνύμενα μέτρα.

5. 'Αλλά δέν χρειάζεται να επιμεινωμεν περισσύτερον επί τ^{ης} τοιαύτης έλλείψεως όσον άφορ^ή τ^{όν} καθορισμ^{όν} τ^{ης} επιβαλλομένης πολιτικ^{ής}, δι^ότι τ^ο π^ρῶγμα είναι έκδηλον. Θ^ά π^ρέπη όμως να ύπογραμμίσωμεν τ^ο γεγονός ότι τ^ο αυτό ισχύει και διά τ^ο ζήτημα τ^{ης} οργανωτικ^{ής} αδυναμίας τ^{ης} έλλη-

νικής οικονομίας. Πράγματι ούδεν συγκεκριμένον αναφέρεται περί τῶν ἐπιβαλλομένων μεταβολῶν εἰς τὸν ὑφιστάμενον μηχανισμόν, ὥστε νὰ καταστή ἱκανὸς νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὴν ἀποστολὴν του. Ὅταν δὲν ὑπάρχουν ὁμοί τὰ κατάλληλα ἔργα, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι ἡ διαγραφομένη πολιτικὴ θὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπακριβῶς; Ἄς ἔλθωμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ θέμα τῶν ἐπενδύσεων. Τὸ 1959 ἡ βιομηχανία ἀπερρόφησεν 1930 ἑκατ. δρχ. Διὰ τὸ 1964 προγραμματίζεται ὅτι θὰ ἀπορροφήσῃ 5 δισεκ. δρχ. Ἐτησίαι ἐπομένης αὐξήσις μετ' ῥυθμὸν 21 ο/ο. Καὶ ἐρωτᾶται: μετ' ποίους φορεῖς θὰ γίνῃ ἡ ἐπανάστασις αὕτη; Ἡ μόνη μεταβολὴ ἡ ὁποία ἐπῆλθε μέχρι σήμερον εἰς τὸν τομέα τῶν φορέων εἶναι ἡ ἰθρυσίς τοῦ Ο.Β.Α. Πιστεύεται ὅτι ὁ Ὄργανισμὸς αὗτός καὶ μόνον εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιφέρῃ μίαν τόσον ριζικὴν μεταβολήν; Ἀσφαλῶς οὐκ. Ἄλλ' ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀναμενῶμεν τὴν ἐπίτευξιν τοῦ προγράμματος εἰς τὸν τομέα αὐτόν;

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ὡς ἀπέδειξεν ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος, λόγῳ ἀνυπαρξίας καταλλήλου μηχανισμοῦ τὰ διαθέσιμα κεφάλαια θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἀπορροφῶνται ἀναλόγως τῆς δυναμικότητος τῶν ἤδη ὑφισταμένων φορέων, μετ' ἀποτελέσμα τὴν πλήρη διασπορὴν τῆς καθοριζομένης ὑπὸ τοῦ προγράμματος κατανομῆς των. Καθορίζεται ἐπίσης εἰς τὸ πρόγραμμα ὅτι διὰ τὰς κλασσικὰς ἐξαγωγὰς μας πρέπει νὰ ἐπιτευχθῇ ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως 9 ο/ο περίπου. Αὗται, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος παρουσίασαν κάμψιν, ἡ ὁποία κατὰ ἓν ποσοστὸν ὀφείλεται εἰς τὴν ἑλλειψίν καταλλήλων φορέων ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Μὴ καθοριζόμενων τῶν νέων τοιούτων, ποῖος θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ριζικὴν αὕτην μεταβολήν εἰς τὸν ρυθμὸν τῶν ἐξαγωγῶν μας;

6. Πρὶν τελειώσωμεν τὴν κριτικὴν τοῦ τμήματος αὐτοῦ τοῦ προγράμματος, θὰ πρέπει νὰ παραθέσωμεν καὶ τινὰς εἰδικωτέρας παρατηρήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας, ἐφ' ὅσων μάλιστα ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ χαρακτηρίζεται ὡς βᾶσις τῆς ἀναδιάρθρωσεως τῆς οικονομίας μας.

Αἱ εἰς τὸ πρόγραμμα ἀναφερόμεναι βασικαὶ βιομηχανίαι ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι αἱ αὐταί, μετ' ἁπλοποιήσεως εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Ο.Υ.Ν.Ρ.Α. τοῦ 1947, μετ' ἁπλοποιήσεως, ὡς ἡ βιομηχανία μαγνησίου. Ἐξ αὐτῶν αἱ βιομηχανίαι ἀλουμινίου καὶ σιδήρου ἀναγράφονται μόνιμως εἰς τὰ ἀπὸ τοῦ 1953 προγράμματα τῶν ἑλληνικῶν κυβερνήσεων. Αἱ τῶν ὑπερφωσφορικῶν, τοῦ ἀμάντου, τῆς κυτταρίνης καὶ τῆς κατεργασίας ξύλου περιελήθησαν εἰς τὸ προσωρινὸν πρόγραμμα τοῦ 1959. Βιομηχανίαι μὴ περιληφθεῖσαι εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ 1953 καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα αὐτὸ εἶναι ἡ τοῦ σιδήρου καὶ χάλυβος, ἡ τοῦ ψευδαργύρου καὶ τῶν πυριμάχων ὀλών.

Δι' ἁπλοποιήσεως τὰς οὕτω προγραμματιζόμενας βιομηχανίας δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη ὀριστικαὶ μελέται. Διὰ τὰς πλείους ὁμοί ἐξ αὐτῶν ἐδόθη πρὸ μηνῶν ἐντολὴ καταρτίσεώς των εἰς γερμανικοὺς οἴκους. Εὐρισκόμεθα ἐπο-

μένως πολύ μακράν άκόμη του σημείου έναρξης της ιδρύσεώς των και είναι λίαν άμφίβηλον ότι θα συμπληρωθῆ αὐτή εντός της πενταετίας.

Ἐπιβάλλεται νά τονισθῆ ότι αἱ μέχρι σήμερα ιδρυθεῖσαι βιομηχανίαί εἶναι ἡ άποτυχοῦσα καί μῆ λειτουργοῦσα τοῦ νικελίου τῆς Λαρούνης, καί τοῦ Δουλιστηρίου πετρελαίων, αἱ ὁποῖαι περιλήφθησαν εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ 1953 ὡς καί τῶν Ναυπηγείων Σκαρμαγιά, ἡ ὁποία ἐπρογραμματίσθη τὸ πρῶτον τὸ 1956. Μόλις ἐρέτος, μετὰ πάροδον ἑπτὰ δηλ. ἐτῶν, ἀρχίζει ἡ ἰδρύσις τῆς βιομηχανίας ἀζώτου καί πιθανώτατα καί τῆς σακχαρώσεως. Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς συντελεσθεῖσης προόδου ἀπὸ ἀπόψεως βασικῶν βιομηχανιῶν.

Ποῖαι θὰ εἶναι αἱ ἄλλαι μῆ βασικαὶ βιομηχανίαί, αἱ ὁποῖαι θὰ δώσουν περιεχόμενον εἰς τὴν ἐξβιομηχανίωσιν καί αἱ ποῖαι προορίζονται διὰ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ πρόγραμμα, ἔκτος τῶν σχετικῶν μὲ τὴν ἐπεξεργασίαν γεωργικῶν προϊόντων.

Εἶναι ὅμως δυνατόν ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς νά ὁμιλήσῃ τις περὶ προγράμματος βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος;

7. Αἱ ὑπογραμμισθεῖσαι ἀνωτέρω ἀτέλειαι καί ἀσυνέπειαι καθορίζουν τὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν τοῦ προγράμματος. Ἄλλ' ἐν πρόγραμμαι δὲν θὰ κριθῆ μόνον ἀπὸ ἀπόψεως τῆς τεχνικῆς τοῦ ἀριτύτου καί τῆς ἐσωτερικῆς του συνεπείας. Θὰ κριθῆ κυρίως ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ κατὰ πόσον ἀναπαράγεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς συγκεκριμένης οἰκονομίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται καί τῆς ὁποίας ἀποσκοπεῖ τὴν ἀνάπτυξιν κατὰ τὸν συγκεκριμένον χρόνον τῆς ἐφαρμογῆς του.

Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία ὡς ἤδη διεπιστάθη εὑρίσκειται ἀπὸ τοῦ 1958 ἐν ὑφέσει, βασικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἡ μείωσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ 8,3 ο/ο κατὰ τὴν περίοδον 1953-57 εἰς 3 ο/ο περίπου κατὰ τὴν περίοδον 1958-59. Τὸ πρόγραμμα καθορίζει ρυθμὸν αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος 6 ο/ο. Δὲν περιγράφει ὅμως πῶς θ' ἀνατραπῆ ἡ πτωτικὴ αὕτη τάξις καί θὰ γίνῃ τὸ πῆδημα εἰς τὸ ὕψος τοῦ 6 ο/ο.

Ἐάν ὁ ρυθμὸς τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος δὲν ἐκάμπετο τόσον ἐντόνως, ὡς συνέβη κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, θὰ ἦτο δυνατόν νά γίνῃ προβολὴ εἰς τὸ μέλλον τοῦ παρατηρηθέντος τοιοῦτου κατὰ προηγηθεῖσαν περίοδον. Ἄλλ' ἤδη διὰ τῆς σημειωθείσης κάμψεως διαπιστοῦται ὅτι μὲ τὴν σημερινὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας δὲν εἶναι δυνατὴ περαιτέρω ἀνάπτυξις αὐτῆς, ὡς ἡ πραγματοποιηθεῖσα κατὰ τὸ παρελθόν. Ὡς ἐκ τούτου τὸ πρόγραμμα ἔπρεπε νά διατυπωθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νά ρίπηθῃ ἕλιν τὸ βάρος του, ἀρχικῶς τοῦλάχιστον, εἰς τοὺς παράγοντας, οἱ ὁποῖοι προεκάλεσαν τὴν ὑφῆσιν.

Καί ἀπεδείχθη ἑπαρκῶς νομιζόμεν ἀνωτέρω ὅτι αὕτη ἤρχισεν ἀπὸ τὸν γεωργικὸν τομέα, λόγῳ ἀνελαστικότητος τῶν κλασσικῶν γεωργικῶν ἐξαγωγῶν καί ἐνισχύθη ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν βιομηχανικῶν τοιοῦτων. Ὁ πρῶ-

τος επομένως αντικειμενικός σκοπός τῆς περαιτέρω προόδου εἶναι ἡ ἐπαναστατικὴ μεταβολὴ εἰς τὰς συνθήκας προσφορᾶς καὶ τοποθετήσεως τῶν προϊόντων μας εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ ἑλληνικὴ παραγωγὴ πρέπει νὰ γίνῃ οὐσιωδῶς ἐξαγωγικὴ, διότι εἶναι ἀδύνατον ν' αὐξάνεται συνεχῶς καὶ ν' ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν ἐγχώριον ἀγοράν. Τὸ πρόγραμμα ἐπομένως ἀντὶ νὰ ἐπιδιώκῃ ὡς ἐπανειληγμένως τονίζει εἰσορόπον ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας, θὰ ἔπρεπε νὰ προσδίδῃ ἀπόλυτον προτεραιότητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξαγωγῶν. Καὶ ἐν προκειμένῳ τὸ πρόβλημα συνοψίζεται εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κόστους, τὴν δημιουργίαν προϊόντων ζητουμένων ἀπὸ τὴν διεθνή ἀγοράν ὡς καὶ τὴν σύστασιν τῶν καταλλήλων φορέων διὰ τὴν τοποθέτησίν των εἰς αὐτήν. Ἐπὶ τῆς τριπλῆς αὐτῆς βάσεως θὰ ἔπρεπε ἐπομένως νὰ γίνῃ ἡ κατανομή τῶν ἐπενδύσεων εἰς ἓν ρεαλιστικὸν πρόγραμμα.

Ἄλλ' ὅταν ἡ οἰκονομία ὑπερβῇ τὰς δυσκολίας αἱ ὅποια ἀπέβησαν βρόχος εἰς τὸν λαμὸν τῆς, τότε ἀσφαλῶς θὰ δυναθῇ ν' ἀναπτυχθῇ μὲ ρυθμὸν πολὺ ταχύτερον τοῦ καθοριζομένου εἰς τὸ πρόγραμμα, ἐνῶ ὡς ἔχει τοῦτο τὸ ἀντίθετον εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι θὰ συμβῇ.

8. Βασικὴν ἀδυναμίαν τοῦ προγράμματος ἀπὸ γενικωτέρας ἀπόψεως ἀποτελεῖ καὶ ἡ ὅλιος δευτερεύουσα σημασία τὴν ὅποιαν ἀποδίδει εἰς τὴν ἔρευναν.

Διὰ μίαν χώραν ὅμως, ἡ ὅποια θέλει ν' ἀναπτυχθῇ, ἡ ἔρευνα ἀποτελεῖ τὸν πλέον ἀποδοτικὸν τομέα ἐπενδύσεων. Ἄς μὴ λησμονῆται ὅτι ὁ γεωγραφικὸς χώρος ποὺ λέγεται Ἑλλάς παραμένει καὶ σήμερον ὁ μέγας ἀγνωστος ἀπὸ ἀπόψεως τῆς φυσικῆς του προκρίσεως καὶ εἶναι κενρὸς ν' ἀσχληθῶμεν σοβαρῶς μὲ τὴν διερεύνησίν του.

Ἡ κυβέρνησις ὅμως θεωρεῖ τοῦτο περιττὴν πολυτέλειαν, διότι προφανῶς πιστεύει ὅτι ἡ φυσικὴ πτωχεία τῆς χώρας εἶναι γεγονός δεδομένον. Ἀπόδειξιν τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἀκόλουθος περικοπή, τὴν ὅποιαν περιέλαβεν εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον τῆς 9ης Ἰουνίου 1958 ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς παρούσης Βουλῆς: «Μόνον βαθμιαίως θὰ ἴδωμεν αὐξανόμενον τὸ ἐθνικὸν εἰσοδήμα τῆς χώρας... τὴν ὅποιαν ἡ φύσις δὲν ἐπροίκισεν μὲ ἀφθονον φυσικὸν πλοῦτον».

Ἐπὶ τὰς συνθήκας αὐτὰς δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν ὅτι τὸ πρόγραμμα ἀποδίδει περιορισμένην ὅλιαν σημασίαν εἰς τὴν ἔρευναν. Πράγματι ἡ μόνη σημαντικὴ πρόβλεψις τὴν ὅποιαν περιλαμβάνει ἀφορᾷ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ «Ἰνστιτούτου Γεωλογίας καὶ Ἐρευνῶν τοῦ Ἵπιδάφους», χωρὶς ὅμως καὶ αὕτη νὰ καθορίζεται ἐπαρκῶς ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς ἔργασιον ἰκανὸν νὰ προβαίῃ καὶ εἰς ἐρεῖνας δι' ὕδρογονάνθρακα, διὰ τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις φαίνεται ἀποβλέπουσα κυρίως εἰς ξένας ἐταιρείας.

Ἡ ἀναλογία τῶν διατεθειμένων δαπανῶν διὰ τὴν γεωργικὴν ἔρευναν εἰς χώρας προηγμένας καὶ τὴν ἰδικὴν μας δίδει τὸ μέτρον τῆς σημασίας, ἣ ὅποια ἀποδίδεται ἀντιστοίχως ἐπὶ τοῦ θέματος.

Δαπάναι διὰ τὴν Γεωργικὴν Ἔρευναν

(*Εἰς ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ ἀκαθαρίστου γεωργικοῦ εἰσοδήματος*)

Ἰαπωνία	8	ο/οο
Μ. Βρετανία	6,6	ο/οο
Γαλλία	1	ο/οο
Καναδᾶς	10,64	ο/οο
Ἑλλάς	0,2	ο/οο

[Ἔκθεσις Ο.Ε.Ο.Σ. 1957]

Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης σημασίας τὴν ὅποιαν ἀποδίδομεν εἰς τὴν γεωργικὴν ἔρευναν εἶναι ὅτι δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους. Ἀπόδειξις τούτου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀκόμη ἐδαφολογικὴς χάρτης τῆς Ἑλλάδος! Καὶ ὅμως ἀνεῦ τῆς γνώσεως αὐτῆς προγραμματίζομεν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας μας! Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς δὲν εἶναι σοβαρὸν κἂν νὰ ἰσχυριζώμεθα ὅτι ἀσχοῦμεν λιπαντικὴν πολιτικὴν. Ἀπλῶς ἐπιφορτίζομεν τὸν γεωργὸν μὲ μεγαλύτερα ἐξοδα διὰ νὰ ἔχη ἴσους καὶ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν του, εἰς τὴν ὅποιαν τὸν ἐξωθοῦμεν. Ἐν τῷ μεταξὺ προγραμματίζομεν καὶ τὴν δημιουργίαν βιομηχανικῶν λιπασμάτων! Τὸ θέμα τῆς διαμορφώσεως τῶν καταλλήλων ποικυλῶν φυτῶν καὶ ζώων συμφώνως πρὸς τὰς ἐδαφολογικὰς καὶ κλιματολογικὰς συνθήκας τῶν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, αἱ ὅποια ποικύλουσι τόσον πολὺ, ἀντιμετωπίζεται μέχρι σήμερον κατὰ τρόπον ἐντελῶς πρόχειρον καὶ περιπτωσιακόν. Καὶ ἐν τούτοις φιλοδοξοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν γεωργικὴν ἀποδοτικὴν καὶ ἱκανὴν νὰ ἐξῆγη τὰ προϊόντα τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν! Ἐνώπιον τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἣ ἐκ 200 ἐκ. δρχ. πρόβλεψις τοῦ προγράμματος «διὰ μελέτας καὶ ἐρεῖνας» ἀποτελεῖ μόνον ἀπόδειξιν ὅτι θὰ συνεχισθῇ ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἢ μέχρι σήμερον ἀκολουθηθεῖσιν τακτικῇ.

Πρὸ τίνος ἀναπτύσσοντες ἐπερώτησιν μας ἐπὶ τῆς αὐδροβιολογικῆς ἐρεύνης ἀπέδειξομεν νομιζομεν ἐπαρκῶς, τὰς τεραστίαις ζημίας τὰς ὅποιας ὑφίσταται ἡ ἔθνικὴ οἰκονομία, διότι ἡ προσπάθεια διερευνήσεως τοῦ πλοῦτου τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑδάτων ἐγκατελείφθη ἀπὸ τὸ 1953. Τὸ πρόγραμμα ἀγνοεῖ ἐν τούτοις τελείως τὸν τομέα αὐτὸν τῆς ἐρεύνης.

Πέραν τούτου ὑπάρχει τὸ θέμα τῆς βιομηχανικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν προϊόντων τῆς φυσικῆς καὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Τὰ χρωμοῦχα σιδηρομεταλλεύματα ἀφθονοῦν εἰς τὸν τόπον, οὐδεμία ὅμως μέχρι σήμερον ἐγίνε διερευνήσεως τῶν δυνατοτήτων τῆς βιομηχανικῆς τῶν ἀξιοποιήσεως. Τὸ χαροῦπι καὶ ἡ μαστίχη, διὰ ν' ἀναφέρωμεν δύο μόνον ἀπὸ τὰ γεωργικὰ προϊόντα,

είναι χαρακτηριστικά περιπτώσεις προϊόντων τὰ ὅποια σπαταλῶνται χωρὶς βιομηχανικὴν ἀξιοποίησιν. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ βιομηχανικὴ παραγωγή ἀνευ συνεχῶς ἐρείνης τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν προϊόντων τῆς; Εἰς ἅλας τὰς βιομηχανικὰς χώρας, ἐκτὸς τῶν κρατικῶν ἰδρυμάτων καὶ αἱ καθ' ἑκάστον ἐπιχειρήσεις θεωροῦν ἀπαραίτητον διὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν τὸν ἐξοπλισμὸν των διὰ τῶν καταλλήλων ἐργαστηρίων ἐρευνηῶν.

Ἄλλ' ὡς κατακλιθεὶς τῶν ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ κατ' ἀνάγκην περιορισμένων παρατηρήσεων, ἐπιβάλλεται νομίζομεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν παλαιὰν μας πρότασιν, ὅπως συσταθῇ εἰς τὴν χώραν ἡ Ἰνστιτούτον Βιομηχανικῆς καὶ Τεχνικῆς ἐρείνης» κατὰ τὰ ξένα πρότυπα, τὸ ὅποιον θ' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς διερευνήσεως τῶν δυνατοτήτων βιομηχανικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς φυσικῆς καὶ γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς χώρας.

9. Δεδομένης τῆς ἀλματώδους τεχνικῆς προόδου τῆς ἐποχῆς μας ἐν συνδιασμῷ μὲ τὰς συνεχῶς διεκρινόμενας γνώσεις μας ἐπὶ τῆς φυσικῆς προκίσεως τῆς χώρας μας καὶ τῶν μεγάλων δυνατοτήτων ἐξασφαλίσσεως κεφαλαιῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἔθνικῆς οἰκονομίας εἶναι δυνατὴ μὲ ρυθμὸν πολὺ μεγαλύτερον τοῦ καθοριζομένου εἰς τὸ πρόγραμμα. Ἀρκεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἡ πίστις, συνδυαζομένη μὲ τὴν γνώσιν καὶ τὴν ἐμπνευσμένην ἡγεσίαν.

Ἀπεδείχθη ἐν τούτοις ἐπαρκῶς νομίζομεν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι εἶναι ἀμφίβολος ἡ πραγματοποιήσις καὶ αὐτῆς τῆς μετρεώρουτος ἐπιδιώξεως τοῦ προγράμματος, τῆς αὐξήσεως δηλαδὴ τοῦ ἔθνικου εἰσοδήματος κατὰ 6 ο/ο ἐτησίως.

Ἄλλ' ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι μετὰ μίαν πενταετίαν ἐπιτυγχάνονται πράγματι τὰ ὑπὸ τοῦ προγράμματος ἐπιδιωκόμενα. Ποία θὰ εἶναι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας χώρας; Ἀπὸ ἀπόψεως τοῦ κατὰ κεφαλῆς εἰσοδήματος, τὸ χάσμα τὸ ὅποιον μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Δυτ. Εὐρώπης θὰ ἔχῃ διευρυνθῇ ἀκόμη περισσώτερον. Ἀπὸ ἀπόψεως ἀπασχολήσεως μετὰ κόπου θὰ ἔχῃ ἀπορροφηθῇ ἡ φυσικὴ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὸ 1.000.000 τῶν πλεονάζοντων σήμερον θὰ παραμῆνῃ ἀνευ δυνατότητος ἐξουρέσεως ἐργασίας. Οἱ μισοβίωτοι, εἰδικώτερον, ἐὰν ἐφαρμοσθῇ ἡ περὶ μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καθοριζομένη πολιτικὴ, δὲν θὰ ἔχουν βελτιώσει τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεώς των διὰ νὰ μὴ τεθῇ, ὡς ὑποστηρίζεται, εἰς κίνδυνον ἡ πραγματοποιήσις τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τοῦ προγράμματος. Αἱ λαϊκῆς δὲ τάξεις ἐν τῷ συνόλω των θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ φέρουν τὸ βάρος τῆς ἐμμέσου φορολογίας, ἐφ' ὅσον ἡ σημερινὴ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ δὲν πρόκειται νὰ μεταβληθῇ.

Ἄλλ' ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς εἶναι δυνατόν ν' ἀναμένεται τὸ πρόγραμμα αὐτὸ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πίστιν, τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν τὰς ὁποίας ὁ κ. Πρωθυπουργὸς θεωρεῖ ἀπαραίτητους προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του;

10. Ὡς προέκυψεν ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως καὶ τὸ παρὸν πρόγραμμα ὑπολείπεται σοβαρῶς ἐνδὲς προγράμματος οικονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀξίου τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Μεταξὺ τῶν βασικῶν λόγων τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι καὶ τοῦτο κατηρτίσθη κατὰ τρόπον πρόχειρον ὑπὸ μὴ εἰδικευμένου ὄργανου. Ἡ μετάκλησις τῶν Ἰταλῶν δὲν προσέδωκεν εἰς αὐτό, ὅπως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προσδώσῃ, εἰμὴ ἓνα περιβλήμα τεχνικῆς ἀριότητος. Εἰς τὴν οὐσίαν εἶναι ἐξ ἴσου ἀτελὲς ὡς καὶ τὰ προηγηθέντα αὐτοῦ.

Ἡ κυβέρνησις ἀρνείται ἐπιμόνως νὰ συστήσῃ τὸ ἐνδεδειγμένον ὄργανον, τὸ ὁποῖον θ' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς καταρτίσεως, τῆς συνηχοῦς ἀναθεωρήσεως καὶ τῆς παρακολουθήσεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος παρὰ τὰς ἐκ πάσης πλευρᾶς ὑποδείψεις καὶ τὰ ἰσχυρότα εἰς ἄλλα τὰ ἄλλα κράτη. Καὶ τοῦτο δι' ἓνα καὶ μόνον λόγον νομίζομεν. Διότι τὸ εἰδικὸν αὐτὸ ὄργανον τοῦ προγραμματισμοῦ πρέπει νὰ μὴ εἶναι πλήρως ὑποδουλεμένον εἰς αὐτήν, ἀλλὰ νὰ τυγχάνῃ μιᾶς σχετικῆς ἀνεξαρτησίας, ἣ ὅποια τῆς εἶναι ἀπαράδεκτος, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι αὐτὴ ἐκτὸς τῶν ἄλλων θὰ προσέθετε μεγαλύτεραν πειστικότητα εἰς τὸ ἔργον τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ ἐπιμένως θὰ ἦτο εὐκολωτέρα ἢ δημιουργία πίστεως καὶ αἰσιοδοσίας, αἱ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του.

Ἡ κυβέρνησις καὶ ἐν προκειμένῳ ἐπιμένει εἰς τὴν παρ' αὐτῆς μονοπώλησιν πάσης ἐξουσίας καὶ τῆς χαράξεως τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς τῆς χώρας τῆς εἰς ὅλας τῆς τὰς ἐκδηλώσεις.

Δὲν εἶναι πράγματι μόνον ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τὴν ὅποιαν διαμορφώνει μόνη τῆς μακρᾶν καὶ αὐτῆς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Τὸ ἴδιον ἐφαρμόζει καὶ διὰ τὴν οικονομικὴν πολιτικὴν.

Ὡς γνωστὸν ὁ προϋπολογισμὸς ἐπαύσε ν' ἀποτελῇ ἀνεκτικὸν συζητήσεως εἰς τὴν Βουλὴν. Τόσον τὸ προσωρινόν, ὅσον καὶ τὸ ὀριστικὸν πενταετὲς πρόγραμμα, δὲν ἀνεκονώθη εἰς τὴν Βουλὴν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Καὶ τῇ κυβερνητικῇ πρωτοβουλία οὐδέποτε θὰ συνεζητεῖτο ὑπὸ τοῦ Σώματος. Ἡ Κυβέρνησις ἐπρότιμασε τὴν πολυδάπανον διὰ τοῦ ραδιοφώνου καὶ τοῦ τύπου ἐξαγγελίαν, ἣ ὅποια τὴν ἀπέλλαξε ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν τῆς κριτικῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐξησφάλισε τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ καλῶς πληρωθέντος τύπου. Ὑπάρχει σήμερον ἐκκρεμὲς τὸ μέγιστον διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας θέμα τῆς ἐντάξεώς μας εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγορὰν. Ἡ κυβέρνησις τὸ ἐχειρίσθη καὶ τὸ χειρίζεται μακρᾶν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, τὴν ὅποιαν ἀποσκοπεῖ νὰ θέσῃ καὶ πάλιν πρὸ τετελεσμένων γεγονότων, ἀνίσταται νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην τῆς ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ τόσον καιρίων διὰ τὴν ὑπόστασιν τῆς χώρας ἀποφάσεων.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἄλλ' ἤδη πρέπει νά συμπεράνωμεν. Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως προέκυψεν, νομίζομεν σαφῶς, ὅτι ἡ Ἑλληνική οἰκονομία οὐδέν τῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς ἐπέλυσε καθ' ὅλην τὴν ἀπὸ τῆς ὑποτιμήσεως διαρρευσασαν περίοδον. Ἡ σημειωθείσα πρόοδος ὑπῆρξεν εἰς τοὺς περισσοτέρους τομεῖς ἐπιφανειακῆ καὶ φαίνεται ἤδη ὅτι ἐξήντησεν ὅλα τὰ περιθώρια τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως, μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀντιμετωπίζονται κακιστάσεις ὁμοίαι τῶν τῆς πρό τοῦ 1953 περιόδου.

Πάντως τὸ πρόβλημα τῆς ἀπασχολήσεως παραμένει ἐξ ἴσου ἀγγῶδες ὅσον καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Τὸ ἐξαγγελθὲν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως οὔτε πείθει περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητός του, ἀλλ' οὔτε καὶ ἂν γίνῃ πιστευτὸν διαγράφει εἰκόνα, ἡ ὁποία δύναται νά ἐμπνεύσῃ ἢ τοῦλάχιστον νά καθησυχάσῃ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ οἰκονομικόν του μέλλον.

Αἱ διαπιστώσεις αὗται καθορίζουν τὸ μέτρον τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀσκηθείσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ προσδιορίζουν τὸν βαθμὸν τῆς εὐθύνης τῆς κυβερνήσεως.

Ἄντικαθὼς αὕτη νά συλλάβῃ τὴν οὐσίαν τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς χώρας, ἀντίκαθὼς νά διατυπώσῃ πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτοῦ καὶ νά ἐφαρμόσῃ μίαν συνεπῆ πολιτικὴν, ἤρκεσθη εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἐσημέρων καὶ ἀπατηλῶν ἐπιτεύξεων, τῶν ὁποίων ἡ ἀδήριτος πραγματικότης ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 1958 ἀποκαλύπτουσα τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα.

Αἱ ἐξελίξεις αὗται, λαμβάνουν χώραν ἐντὸς ἐνὸς διεθνoῦς κλίματος σταθερᾶς πρόοδου, ἡ ὁποία δὲν εἶναι δυνατόν νά μείνῃ ἀνευ ἀπηχήσεως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ νά μὴν ἐπηρεάσῃ τὴν σκέψιν καὶ τὸ ἦθος του.

Οἱ βόρειοι γείτονες, ὑπολειπόμενοι οὐσιαστικῶς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον, ἔχουν σήμερον πραγματοποιήσει τεραστίας πρόοδους εἰς τὸν βιομηχανικὸν ἴδιον τομέα. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Δυτ. Εὐρώπης κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ὑπῆρξε πρωτοφανής, εἰς τρόπον ὥστε αἱ περισσότεροι τῶν χωρῶν τῆς ν' ἀντιμετωπίζουν σήμερον προβλήματα προερχόμενα ἀπὸ τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ μίαν κατὰστασιν μονίμου εὐημερίας.

Ἡ Ἑλλὰς ἀντιθέτως κατὰ τὸ ἴδιον χρονικὸν διάστημα ἐπροχώρησε μὲ πολὺ βραδὴν ρυθμὸν εἰς τρόπον ὥστε νά ἔχῃ δημιουργηθῆ ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ χάσμα, τὸ ὁποῖον τὴν χωρίζει ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας, θά βιωρῆνται συνεχῶς εἰς τὸ μέλλον μὲ κίνδυνον νά καταποντισθοῦν ἐντὸς αὐτοῦ ὅλαί αἱ ἐλπίδες τῆς διατηρησεῖός της ὡς αὐτονόμου οἰκονομικῆς ἐντότητας ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς νέας Εὐρώπης.

Ἐπέστη ἐπομένως ἡ ὥρα τῆς ἀποφασιστικῆς δράσεως καὶ τῆς ὀριστικῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ἀβουλίας καὶ τῶν ἀνεδαφικῶν ναρκισσισμῶν, οἱ ὁποῖοι ὑποσκάπτουν μόνον τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

- Ἡ ὑποτίμησις τῆς δραχμῆς.
Ἄθῆναι, 1953.
- Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία εἰς τὰ πλαίσια τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας.
«Εὐρωπαϊκὴ Ζωή», Ὀκτώβριος 1953.
- Ἡ περίφημος ἀνασυγκρότησις.
«Ἐλεύθερος Λόγος», 10—11 Νοεμβρίου 1953.
- Ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ.
«Ἐλευθερία», 8 Ἰουλίου 1954.
- Ὁρυκτὸς πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος.
«Οἰκονομικὴ καὶ Λογιστικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», 1958.
- Τὸ φεῶδος ἐνὸς γυῶθου.
«Ἐλεύθερος Τύπος», 3 Δεκεμβρίου 1958.
- Ὁργανωτικὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὸ θέμα τῶν φορέων.
Ἄθῆναι, 1959.
- Τὸ προσωρινὸν πενταετές.
«Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος», 21 Μαΐου 1959.
- Νὰ λυθῇ τὸ καίριον πρόβλημα.— Ἡ ἀπασχόλησις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ αὐξήσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.
«Βῆμα», 29 Αὐγούστου 1959.
- Ὁ Ο.Β.Α. καὶ ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις.
«Ἐλευθερία», 6—7 Ὀκτωβρίου 1959.
- Τὸ πρόβλημα τῶν ἐξαγωγῶν.
«Ἐθνικὴ Ἀνασυγκρότησις», Νοέμβριος 1959.
- Υἱεροβιολογικὴ ἔρευνα.
«Ἀλιεΐα», Μάιος 1960.
-

